

Täysistunto

Torstai 24.11.2022 klo 16.01—19.20

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 19.20.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.01—17.02), toinen varapuhemies Juho Eerola (17.02—18.57) ja puhemies Matti Vanhanen (18.57—19.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
työministeri Tuula Haatainen
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Arvoisat edustajat! Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdis-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

tuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys katurikollisuuden ja väkivallan lisääntymisestä (Veijo Niemi ps)

Suullinen kysymys SKT 195/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään kysymyksiin. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! ”Vantaalla väkivaltaisten katuryöstöjen aalto”, ”Tampereella puukotukset kasvussa”, ”Nuorten väkivalta räjähtänyt pääkaupunkiseudulla”, ”Ryöstäjien määrä kasvoi rajusti” — siinä teille otsikoita tältä vuodelta. Ja mitä te olette asialle tehneet? Tuntuu, ettette mitään muuta kuin kertoneet, että poliisien määrää on muka lisätty ennaltaehkäisevään toimintaan. Lisää otteita uutisista: ”Yli puolet nuorista ryöstäjistä on Helsingissä maahanmuuttajataustaisia.” ”Jopa 95 prosenttia katujengeihin kuuluvista jäsenistä on nimen ja etnisyyden perusteella ulkomaalaistaustaisia.” Joko on aika herätä ja myöntää ongelma?

Me perussuomalaiset haluamme tiukkoja toimia. Tässä ei nyt riitä enää ymmärtäminen, pään silittely ja maahanmuuttajien kotoutustoimien vaatiminen. Se tie on kuljettu loppuun, ja on nähty, mitä siitä seuraa.

Arvoisa pääministeri, mitä te aiotte tehdä tälle kasvavalle ongelmalle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.03 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan kysymys on hyvin ajankohtainen. On todella huolestuttavaa, että todellakin väkivalta, nimenomaan alaikäisten väkivalta, on lisääntynyt huolestuttavasti. Ja sen takia me olemme puuttuneet sekä tähän esitettyyn alaikäisten väkivaltaan että myös näihin muihin ilmiöihin, kuten katujengeihin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, niin että olemme lisänneet poliisien määrää. Se on tärkeä toimi, jotta voimme puuttua rikoksiin, jotta saamme rikoksenteikijät vastuuseen. Olemme lisänneet resursseja oikeuslaitokselle, jotta oikeuskäsittelyt olisivat mahdollisimman nopeita ja jotta rikoksenteikijät joutuvat sitä kautta vastuuseen. Ja olemme lisänneet resursseja ennaltaehkäisevään työhön, niin kouluihin, nuorisotyöhön kuin esimerkiksi lastensuojeluun. Nämä kaikki ovat niitä toimia, mitä me tarvitsemme, jotta pystymme yhdessä vastaamaan tähän lisääntyneeseen rikollisuuteen. Tässä hallitus on toiminut hyvin määrätietoisesti, ei vain [Puhemies koputtaa] sisäministeriössä vaan myös muissa [Puhemies: Kiitoksia!] ministeriöissä. [Vilhelm Junnila: Miten se näkyy?]

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

16.04 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat esittäneet teille kyllä keinoja, hallitus, viimeisimpänä kriminaalipoliittisessa ohjelmassamme: koventakaa törkeistä väkivalta- ja seksuaalirikoksista tuomiot tuntuviksi, ulkomaalaisrikolliset tulee palauttaa kotimaihinsa, ja poistakaa rangaistusten niin sanotut paljousalennukset. Mitään näistä ette ole tehneet. Hallitus on epäonnistunut suojaamaan suomalaisia väkivallalta, joka nykyään leviää jo perusasteen kouluissa, kun nuorilta jengit vievät kengät jalasta ja takit päältä ja pahoinpitelevät päälle. Tämä on yksi pahimmista hallituksen epäonnistumisista. Arvoisa ministeri, mitä aiotte tehdä tälle asialle — pikaisesti?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.05 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten äsken sanoin, niin tämä on todella huolestuttava ilmiö, että nimenomaan alaikäisten väkivaltarikokset ovat lisääntyneet ihan tässä viime aikoina, ja esimerkiksi nämä tämmöiset ryöstöt ovat uusi, todella huolestuttava ilmiö. Sen takia on tärkeää, että meillä on resursseja poliiseilla, joiden määrää olemme lisänneet tällä hallituskaudella merkittävästi. Itse asiassa viime hallitus leikkasi poliisien määrää [Petteri Orpo: Eikä leikannut!] heti toimeen astuessaan, ja poliisien määrä tippui todella alhaiselle tasolle, ja nyt tämä hallitus on joutunut tavallaan aloittamaan alusta sen työn, koska siitä, kun viime hallitus aloitti, määrät vähenivät. Tämä on yksi tärkeä asia.

Mutta aivan yhtä tärkeää on se, että meillä on koulussa riittävät resurssit, meillä on nuorisotyössä riittävät resurssit, meillä on erilaisia harrastusmahdollisuuksia nuorille, niin että nuorilla on vaihtoehtoja ja nuorten tulevaisuusnäköala on valoisa. Sen takia esimerkiksi tänä korona-aikana olemme halunneet pitää huolta siitä, [Puhemies koputtaa] että lasten ja nuorten tukipalvelut [Puhemies: Kiitoksia!] ovat riittäviä, ja sinne on satsattu.

2.2. Suullinen kysymys koulupoliisitoiminnasta (Mikko Kinnunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 196/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan aihekokonaisuuteen on myös keskustan eduskuntaryhmällä kysymys. — Edustaja Mikko Kinnunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.06 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa puhemies! Kun lasten, nuorten ja jengien väkivaltaisuus lisääntyy, nostan esille yhtenä ennaltaehkäisevänä toimenä ja ratkaisukeinona koulupoliisin toiminnan. Oululainen koulupoliisi Merja Rasinkangas tekee yhteistyötä ala- ja yläkoulujen kanssa. Hän antaa laillisuuskasvatusta, käy lasten ja nuorten kanssa läpi vastuukärajoihin, kiusaamista ja väkivaltaa, rikosten seurauksia, päihteitä ja vastuullista toimintaa somessa. Hän kuulee lapsia ja nuoria, ja moni nuori kääntyy oma-aloitteisesti hä-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

nen puoleensa. Koulupoliisi puhuttaa koulussa kaikki 15-vuotiaat, jotka ovat syyllistyneet rikokseen. Yhteistyö on sujuvaa, mutta työmäärä kasvaa koko ajan. Tarvitaan laajaa koulun väen, kotien, oppilashuollon, kouluun jalkautuvan nuorisotyön ja poliisin yhteistyötä. Kysyn ministeri Mikkoselta: voisiko hallitus vahvistaa [Puhemies koputtaa] koulupoliisi-toimintaa väkivallan ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.08 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eritäin tärkeä huomio, että meidän täytyy huolehtia siitä, että meillä on näitä varhaisen puuttumisen ennaltaehkäiseviä keinoja. Ja on tärkeää, että nuoret tapaavat poliisin koulussa, niin että sitä luottamusta voidaan rakentaa niin, että poliisia ei tavata ehkä ensi kertaa vain siinä kohtaa, jos ollaan jouduttu jo rikosten polulle. Sen takia me hallituksessa pohdimme myös näitä lisäkeinoja ja olemme asettaneet tällaisen eri ministeriöiden yhteisen työryhmän. Siinä ovat sisäministeriön lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö miettimässä vielä niitä lisäkeinoja, joita voimme tähän ongelmaan tuoda, ja myös resursseja, joita lisätalousarviossa osoittaa.

Niin kuin sanoin, iso ongelma on se, että poliisien määriä vähennettiin merkittävästi viime kaudella, [Välihuutoja oikealta] ja sen takia esimerkiksi poliisin mahdollisuus tällaiseen ennaltaehkäisevään työhön, kouluvierailuihin ja näihin, on vähentynyt. Nyt olemme saaneet poliisien määrää lisättyä, [Puhemies: Kiitoksia!] olemme saaneet panoksia Ankkuritoimintaan, joka on nimenomaan sellaista moniviranomaistoimintaa, ja tätä me tarvitsemme vielä lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.09 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onpa taas surulista kuultavaa. Kyse ei ole teidän lisäämistänne poliisien resursseista. Kyse on teidän ja koko eduskunnan ajamasta maahanmuuttopolitiikasta. [Välihuutoja vasemmalta] Me olemme varoittaneet tästä ongelmasta, tästä ilmiöstä, vuosia. Mitä te olette tehneet? Vähättelleet sitä, sanoneet, että me maalaamme uhkakuvia, kertoneet, että maahanmuuttoon ei liity ongelmia.

Me seuraamme tismalleen Ruotsin ja muiden maiden jalanjäljissä. Mikäli me teemme samanlaista politiikkaa, me saamme samanlaisia tuloksia. Me olemme esittäneet lainsäädäntömuutoksia, toimenpiteitä maahanmuuttopolitiikkaan, kriminaalipolitiikkaan, nimenomaan katurikollisuuteen ja jengeihin puuttumista, tiukalla kädellä. Nyt ei riitä pään silitely, ei teidän aina vaatimanne uudet kotouttamistoimet ja maahanmuuttajien erikoispalvelut.

Perussuomalaiset ovat äsken kertoneet jättävänsä välikysymyksen hallitukselle. Kysyn pääministeriltä: mitä te oikeasti aiotte tehdä, [Puhemies koputtaa] jotta pääkaupunkiseudun nuoret uskaltavat käyttää lähijunaa, [Puhemies: Kiitoksia!] uskaltavat kävellä täällä kaduilla?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

16.10 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta poliisien riittävät resurssit ovat yksi tärkeä osa sitä, että voimme puuttua rikollisuuteen. Se on äärimmäisen tärkeää, että poliisilla on mahdollisuus torjua rikoksia, olla läsnä, näkyä kaduilla, luoda sitä kautta turvallisuutta. [Kokoomuksen ryhmästä: Hoitaako poliisi kaiken?] Ja minä ihmettelen sitä, jos perussuomalaiset sanovat täällä, että te olette jo pitkään nähneet tämän ongelman. Kuitenkin silloin kun te olitte hallituksessa, poliisien määrää vähennettiin. [Välihuutoja oikealta] Ja itse asiassa poliisien määrä, onneksi, viime hallituskauden puolivälissä kääntyi kasvuun siinä kohtaa, kun perussuomalaiset lähtivät hallituksesta. [Välihuutoja]

Minusta on äärimmäisen tärkeää se, että tähän ongelmaan me etsimme yhdessä keinoja. Etsimme keinoja poliisin riittävistä resursseista, puuttumisesta, mutta etsimme keinoja myös nimenomaan sieltä ennaltaehkäisevästä työstä, siitä, että kaikilla nuorilla on se turvallinen aikuinen, on se sitten koulussa, on se nuorisotyön kautta, on se harrastusmaailmassa. Meidän täytyy huolehtia siitä, [Puhemies koputtaa] että jokaisella nuorella täällä [Puhemies: Kiitoksia!] on turvallinen olo ja heillä on aikuisia, joihin he voivat luottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.11 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelmallinen maahanmuutto johtaa ongelmiin, ja mitä enemmän ongelmallista maahanmuuttoa, sitä enemmän ongelmia on odotettavissa. Jos ajatellaan raaimmasta päästä, niin on tämä mainittu katujengirikollisuus, järjestäytyneitä rikollisuutta, radikalisaatiota, terrorismia ja sen uhkaa, erilaisia silpomisia, kunniaväkivaltaa. Nyt me ollaan puhuttu näistä ongelmista ja niiden riskeistä pitkään ja siitä, että jos nämä ongelmat päästetään rantautumaan ja juurtumaan yhteiskuntaan, niin niistä ei enää päästäkään tuosta vain eroon, vaan siitä vähintään tulee hyvin raskas ja pitkä prosessi. Sen vuoksi kysyisin sisäministeriltä: mitä te ajattelette, kauanko näiden ongelmien ratkaiseminen kestää, paljonko nämä tulevat aiheuttamaan vahinkoa, paljonko se maksaa, ja miten ylipäättänsä niistä edes päästään eroon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.12 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin meillä on monentyyppistä rikollisuutta, niin kuin tässä edustaja Puisto kuvasi. Meillä on esimerkiksi nämä ikään kuin perinteiset järjestäytyneen rikollisuuden jengit, moottori-pyöräjengit, liivijengit, sitten meillä on tätä katujengi-ilmiötä, joka on myöhemmin syntynyt. Ja nyt meillä ovat vielä viime aikoina nimenomaan tämä nuorten alaikäisten väkivaltarikokset huolestuttavasti lisääntyneet ja esimerkiksi nämä tällaiset ryöstöt, mistä olemme valitettavasti saaneet nyt lukea viime päivinä tai viime viikkoina ja kuukausina lehdistä. Nämä ovat kaikki asioita, mihin meidän täytyy puuttua.

Mutta samanaikaisesti meidän täytyy ymmärtää, että kyse ei ole pelkästään maahanmuuttajista. Kyse on suomalaisista, kyse on täällä jo pitkään asuneista, ja meidän täytyy huolehtia siitä, että jokainen saa tukea — puhutaan lapsista, nuorista, perheistä — silloin kun sitä tarvitaan. [Riikka Purran välihuuto] Meidän täytyy huolehtia, että myös koululla, nuorisotyöllä, lastensuojelulla on riittävät resurssit. Esimerkiksi tässä viimeaikaisessa ryöstöilmiössä [Puhemies koputtaa] nimenomaan valtaosa näistä ryöstäjistä on lastenko-dista karanneita, [Puhemies: Kiitoksia!] ja he tuolla kadulla ryöstävät.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

16.13 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viikonloppuna Turussa nuorisojengi kävi satunnaisesti toisten nuorten kimppuun ja oli vakava puukotus, erittäin vakava tilanne. Näitä on nyt eri puolilla, erilaisia ilmiöitä. Joka tapauksessa ihmiset ovat äärettömän huolissaan. Vakavia asioita on tapahtunut. Tähän on puututtava.

Ministeri Mikkonen, poliisien määrä käännettiin kasvuun viime kaudella määrätietoisilla toimilla — ei täällä voi ihan mitä tahansa puhua. Se on fakta. [Timo Heinonen: Juuri näin! — Välihuuto vasemmalta] Mutta pelkästään tämä poliisien määrän lisääminen ei yksinkertaisesti riitä, tarvitaan laaja valikoima keinoja. Me olemme muun muassa jo vuosien helmikuussa esitelleet tähän aiheeseen liittyen edustaja Tolvasen tekemän raportin, jossa on laaja valikoima sekä kovia että pehmeitä keinoja. Nyt ei ole nähty, että hallitus olisi ottanut tämän riittävän vakavasti. Nyt on aika toimia, nyt tarvitaan konkreettisia keinoja. Tätä ei voida jättää seuraavan hallituksen vastuulle, ei hallituksen sisäisten ristiriitojen taakse. On toimittava.

Ja koska me haluamme varmistaa, että jotain tapahtuu, me tulemme lähtemään mukaan [Puhemies koputtaa] perussuomalaisten välikysymykseen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ei ollut kysymystä ilmeisesti. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.14 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, toivottavasti täällä kuunnellaan, mitä vastataan. Minä sanoin, että viime hallituskauden puolivälissä, sen jälkeen kun perussuomalaiset lähtivät hallituksesta, suunta muuttui ja poliisien määriä ryhdyttiin lisäämään. [Välihuutoja] Tällä hallituskaudella me olemme lisänneet niitä edelleen. Tällä hetkellä on sata poliisia enemmän kuin viime vuonna. Me tarvitsemme poliisia, se on selvä juttu.

Tapasin itse asiassa Ruotsin poliisin ylijohtajan tuossa viime viikolla, ja hänen viestinsä oli se, että meidän täytyy huolehtia poliisien riittävästä määrästä, mutta sitten meidän täytyy huolehtia nimenomaan siitä ennaltaestävästä työstä. Ja se on koko yhteiskunnan asia, se on koulujen asia, se on kuntien asia, se on nuorisotyön asia, se on myös järjestöjen asia, ja me voimme auttaa järjestöjä siinä asiassa ja tukea, koska järjestöt tekevät hyvää työtä. Tämä on todellakin hallituksen yhteinen asia, ja kuten kerroin, olemme tänään yhdessä muiden ministereiden kanssa nyt taas etsimässä uusia toimenpiteitä, [Puhemies koputtaa] miten tähän tilanteeseen voimme vielä puuttua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

16.16 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos, hyvä ministeri Mikkonen, että oikaisitte tämän virheellisen tiedon. Viime kaudella tosiaan poliisien määrä lähti nousuun. Valtiovarainministeri Orpo ja sisäministeri Mykkänen tekivät sellaisen toimenpiteen, että poliisikoulutus olisi tuottanut 7 850 poliisia tänä päivänä, mutta valitettavasti hallitus tuotti vain 7 500.

No, se on kuitenkin hienoa, että meillä on nyt ilmeisesti sama tilannekuva tästä ongelmasta, mikä meillä kaduilla on. [Leena Meri: Ei ole kyllä sama tilannekuva!] Toivotaan ai-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

nakin niin. Tässä on vähän sama kuin järjestäytyneen rikollisuuden kasvu 1990-luvulla, jota läheltä seurasin. Se pystyttiin taklaamaan. Nyt on mahdollista taklata myös tämä katu-jengi-ilmiö ja myös nuorten väkivaltaisuus. Kokoomuksessa jo pari vuotta sitten tätä asiaa esitimme ja teimme oman ohjelmamme. Siellä on nimenomaan ennaltaestäviä ohjelmia, mihin toivottavasti olette tutustunut, mutta siellä on myös kovempaa, esimerkiksi ampuma-aseiden osalta rangaistusten tiukentaminen, omaisuuden konfiskointi ynnä muuta.

Arvoisa ministeri, [Puhemies koputtaa] nyt on tekojen aika. Enää ei voi odottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.17 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitääkö nyt kolmannen kerran vielä todeta se, vaikka todella sanoin sen jo ensimmäisellä kerralla, että siis kun viime hallitus aloitti, edellisen hallituksen perintönä oli 7 332 poliisia. [Mika Niikko: Ei pidä paikkaansa!] Sen jälkeen poliisien määrää ryhdyttiin laskemaan: vuonna 2017 viime hallituksen puolivälissä se oli alimmillaan, 7 148, ja sitten käännettiin suuntaa, ja se on hyvä. Näin piti tehdäkin, olen siitä iloinen. Mutta sitten kun hallitus päätti toimintansa ja tämä hallitus aloitti, perintönä oli 7 277 poliisia, mikä oli siis vähemmän kuin edellinen hallitus oli jättänyt viime hallitukselle perinnöksi, ja me olemme nyt tätä määrää nostaneet. Tänä vuonna meillä on 7 536 poliisia, ja tästä suunta on vain ylöspäin.

Mutta noihin kokoomuksen esittämiin keinoihin. Minusta on hyvä, että teillä on ollut hyviä, konkreettisia keinoja. Itse asiassa hyvin monia niistä me olemme toteuttaneet, ja nyt kun nostit esiin esimerkiksi [Puhemies koputtaa] laittomien aseiden osalta rangaistusten kiristämiset, [Puhemies: Kiitoksia!] niin tästä meillä on oikeusministeriön ja sisäministeriön yhteinen selvitys paraikaa menossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.18 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tilannehan on se, että mikään määrä poliiseja ei riitä, ellemmme keskity siihen, mistä perussuomalaisen kysymys tässä lähti. Sisäministeri Mikkonen, te olette kesäkuussa todennut, että maahanmuuton ongelmiin ei vastata kiristämällä maahanmuuttoa koskevia sääntöjä. Olette lisäksi todennut, että on täysin selvää, että jengiytymiseen liittyviä ongelmia ei voida pysäyttää tai ratkoa maahanmuuttoa vähentämällä. No, olemme lukeneet uutisia siitä, että on vakavasti väkivaltaisia katujengejä, ja poliisi nyt kertoo, että ryöstöjä on ollut tähän mennessä Helsingissä jo enemmän kuin viime vuosina. Poliisi kertoo myös, että näistä henkilöistä noin puolet on maahanmuuttajataustaisia. Kysyn nyt teiltä: ettekö te, ministeri, todellakaan näe, että maahanmuuton tuomia ongelmia pitää ratkoa myös sillä, että rikoksiin syyllistyneitä karkotetaan Suomesta ja maahantuloa rajoitetaan, kuten esimerkiksi Ruotsi aikoo tehdä? [Puhemies koputtaa] Otatteko oppia Ruotsista [Puhemies: Kiitoksia!] ja milloin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.19 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on juuri niin, että ei tämä asia ratkea vain poliisien määrällä. Varsinkin kun me puhumme nuorista rikollisista, jengeistä, katuväkivallasta — mikä on erittäin huolestuttava ilmiö, ei vain täällä Suomessa, vaan tämä näkyy muuallakin Euroopassa — niin me tarvitsemme monenlai-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

sia välineitä. Me tarvitsemme, totta kai, rangaistusasteikon, joka on riittävän tiukka. Me tarvitsemme näitä kovia keinoja. Kyllä me tarvitsemme poliiseja. Mutta sen lisäksi me tarvitsemme sosiaalityötä, me tarvitsemme toimenpiteitä koulun puolella, me tarvitsemme nuorisotyötä, ja kaikkien näiden eri toimijoiden pitää työskennellä yhdessä, niin että nuorten alkava rikollisuus voidaan katkaista heti alkuunsa. Ja nuoret tarvitsevat tervettä tekemistä. He tarvitsevat turvallisen kouluympäristön, turvallisen kotiympäristön, ja he tarvitsevat harrastuksia — sellaista hyvää tekemistä omaan elämäänsä, joka on vaihtoehto tuolle toiminnalle, jota me valitettavasti yhteiskunnassamme näemme.

Ministerit Andersson ja Honkonen varmasti voivat kertoa lisää siitä työstä, mitä koulujen puolella tai nuorisotyössä on näiden asioiden osalta tehty. Mutta kyllä tätä kysymystä pitää lähestyä laajasti yhteiskunnallisesta näkökulmasta. [Leena Meri: Ei siihen maahanmuuttoon tullut mitään vastausta taaskaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.20 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika ajoin lasten ja nuorten keskuudessa tapahtuu suuria muutoksia. Ne tulevat kansan tietoisuuteen yksittäisinä ilmiöinä, niin kuin nyt tapahtuu. Viime vuonnahan oli ennätysmäärä henkirikoksia, joissa oli alaikäisiä tekijöitä — 50 kappaletta, kun niitä normaalisti on 9—16 — ja nyt on ryöstöjä. Tässä pitää nyt pystyä näkemään kokonaisuus eikä vain pelkkiä pistemäisiä kuplia. Sitä te ette nyt näe. Jos näkisitte, niin ainoa vastaus ei olisi poliisien määrä, ennaltaestävä työ, Ankkuri-toiminta, joista on kuultu tässä salissa niin monta kertaa. Tämä on paljon laajempi kokonaisuus. Kun ette ole tätä nähneet, niin ette ole pystyneet tekemään ratkaisuja, ja kun nämä tulevat ilmi, niin silloin se kertoo siitä, että se ongelma on jo aivan liian kaukana. Milloin te avaatte silmänne ja näette tämän kokonaisuuden ja sen, mistä tässä on kysymys? Ja miten pahaksi aiotte tämän tilanteen nyt päästää? Nyt on ihan oikeasti viimeiset hetket tehdä toimenpiteitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.21 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tässä voisi kysyä, milloin te avaatte korvanne, [Leena Meri: Ei ole todellista! Ei ole kertaa-kaan vastattu maahanmuuttoon!] koska ymmärtääkseni olen tässä aika monta kertaa kertonut, miten laaja-alaisesti hallitus on tähän ongelmaan puuttunut. Se ei ole pelkästään poliisien asia, ei tietenkään, mutta tietysti sisäministerinä, kun vastaan poliisista, nostan sen tässä esiin. Kuten tässä olen kertonut, laajasti hallitus on tehnyt työtä niin nuorison puolella, lastensuojelun puolella, sosiaalitoimessa, kouluissa kuin päiväkodeissa.

Tämä on nimenomaan kaikkien meidän yhteinen asia. Tässä on kyse siitä, miten voimme tukea perheitä, miten voimme tukea lapsia ja nuoria, miten voimme kaikille taata turvallisen tulevaisuuden ja tulevaisuudennäkymän. Ja sen takia myös esimerkiksi se päätös, että oppivelvollisuutta pidennettiin, on tärkeä, koska se mahdollistaa nuorille ammattiin valmistumisen, koulutuksen ja sitä kautta näkymää elämään niin, että ei jouduta [Puhemies koputtaa] niin helposti rikosten polulle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson vielä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

16.23 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Mikkonen totesi, siltä osin kuin puhutaan alaikäisten väkivallanteoista, pitää muistaa, että me puhutaan kuitenkin lapsista. Silloin panostukset niin nuorisotyöhön kuin kouluihin ovat äärimmäisen tärkeitä, koska näissä paikoissa työskentelee ammattilaisia, jotka kohtaavat näitä nuoria päivittäin ja jotka työskentelevät heidän kanssaan päivittäin.

Hallitus päätti tänä keväänä siitä, että jaetaan kolmas peräkkäinen koronatukipaketti. Olemme siis antaneet ylimääräistä rahoitusta koulutuksen järjestäjille kaikilla koulutusasteilla, jotta olisi mahdollista vastata niihin kasvaneisiin tuen tarpeisiin, mitä koronapandemia on tuonut mukanaan ja mistä myöskin koulun ammattilaiset meille puhuvat. Tämä nuorten oireilu näkyy meidän kouluissa ja oppilaitoksissa tällä hetkellä.

Sen lisäksi on nyt tänä syksynä ollut eduskunnassa käsittelyssä lakiesitys, jolla me ollaan vakinaistettu sitouttavan kouluyhteistyön toimintamalli. Se tarkoittaa sitä, että kouluille annetaan rahaa palkata sosiaalialan tai kasvatustieteiden ammattilaisia, [Puhemies koputtaa] joilla ei ole opettamiseen sidottua työaikaa [Puhemies: Kiitoksia!] eli on aikaa esimerkiksi paljon poissaoloja omaaville nuorille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.24 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me voimme puhua täällä niin poliisin resursseista kuin koululle annettavista lisäetuista, mutta siitä me emme pääse yhtään mihinkään, että nämä ilmiöt liittyvät maahanmuuttoon. Ne liittyvät maahanmuuttoon, jota te tällä hallituskaudella olette vain ja ainoastaan löysentäneet. Te ette ole tehneet minkäänlaisia kiristämisiä kotoutumiseen. Päinvastoin, meille tulee massiivista maahanmuuttoa lisää. Tällä hallituskaudella palautukset ovat romahtaneet. Tietojeni mukaan poliisin esittämät karkotuspäätökset eivät johda yhtään mihinkään, ne menestyvät huonosti, rangaistuksia erityisesti alle 21-vuotiaiden osalta ei ole kovennettu eikä rikostiedustelun toimivaltuuksia ole lisätty. Täytyy sanoa, että kukaan tässä maassa ei halua tätä ilmiötä tänne eikä hyväksy, että tälle asialle ei tehdä mitään. [Puhemies: Kysymys!] Meidän lapsilla on jakamaton oikeus turvallisiin katuuihin. Mitä te aiotte, pääministeri Marin, tehdä tälle asialle — nyt?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.25 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan, että me olemme käyneet tämän saman keskustelun tässä salissa aikaisemminkin [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Timo Heinonen: Mutta teot puuttuvat!] ja sanon nyt, kuten sanoin myös aiemmin: jokainen maahanmuuttaja ei ole rikollinen. Välillä tuntuu, kun tätä keskustelua seuraa, että täällä halutaan sellainen mielikuva antaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Jokainen maahanmuuttaja ei ole rikollinen. Esimerkiksi kun me tällä hetkellä katsomme, keitä ovat he, jotka Suomeen tulevat, niin valtaosa heistä on ukrainalaisia pakolaisia. Noin 40 000, yli 40 000, ukrainalaista on paennut sotaa, tullut Suomeen, ja ainakin minä sanon, että tervetuloa ja lisääkin voi tulla. [Sanna Antikainen: Ei ollut kyse heistä!] Meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että nämä ihmiset saavat turvaa, nämä ihmiset voivat elää tavallista elämää.

Me tarvitsemme myös työperäistä maahanmuuttoa. Meidän väestömme ikääntyy, meidän palvelutarpeemme kasvavat, me tarvitsemme tänne ihmisiä Suomen ulkopuolelta.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

[Sanna Antikainen: Ette tiedä, mistä puhutte!] Tämä on tosiasia, ja hallitus on panostanut työperäisen maahanmuuton lisäämiseen. Mutta samanaikaisesti on totta, että kun me näemme yhteiskunnassa epätoivottavia ilmiöitä, niin myös niihin pitää puuttua — ovat ne sitten kantasuomalaisten, täällä syntyneiden, [Puhemies koputtaa] tai maahanmuuttajien tekemiä. Tähän rikollisuuteen [Puhemies: Kiitoksia!] pitää puuttua, ja siihen pitää suhtautua vakavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

16.26 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten tekemiin rikoksiin tarvitaan jämäkkää puuttumista. Kokoomus on oman toimenpide-ehdotuksensa esittänyt, ja siihen täällä viittasivat edustajat Orpo ja Tolvanen.

Hallitus otti esille koulujen merkityksen. Olemme kuitenkin tilanteessa, jossa joka kahdeksas nuori jättää perusopetuksen vailla toiselle asteelle riittäviä taitoja lukea, laskea, kirjoittaa — ilman riittäviä perustaitoja. Peruskoulusta ei saisi valmistua ilman riittäviä taitoja.

Tarvitaan yksilöllisempää peruskoulua, jossa opintojen etenemistä voidaan tukea nykyistä paremmin. Kokoomus kannattaa oppimisen tuen uudistamista kaikilla koulutusasteilla. Näin varmistamme, että oppilas saa tarvittaessa pienryhmämuotoista opetusta ja henkilökohtaista tukea. Perusopetuksen laadun vahvistaminen on aivan välttämätöntä. Kysyn opetusministeriltä: miksi te ette ole tuoneet [Puhemies koputtaa] tätä kipeästi kaivattua esitystä oppimisen tuen uudistamisesta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.28 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen perusrahoitusta on vahvistettu tuntuvasti. Jos oikein muistan, se on melkein 300 miljoonalla kasvanut tämän hallituskauden aikana, mikä on äärimmäisen tärkeää, koska tämä perusrahoitus on se, joka määrittää, minkälaiset resurssit on sille jokapäiväiselle työlle, mitä meidän peruskouluissa tehdään, ja joka määrittää myöskin sen, kuinka hyvin pystytään puuttumaan niihin tilanteisiin, mihin edustajakin tässä viittasi, ja huolehtimaan siitä, että kaikki oppilaat saavat riittävät valmiudet perusopetuksen aikana.

Tämän hallituskauden aikana olemme aloittaneet oppimisen tuen kokonaisuudistuksen tuomalla eduskuntaan lakiesityksen, jolla säädetään varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta — merkittävä, myöskin eduskunnan edellyttämä muutos varhaiskasvatustalouden uudistamiseen. Sen lisäksi olemme panostaneet oppilas- ja opiskelijahuoltoon sekä oppivelvollisuuden laajentamiseen — isoja, tarpeellisia uudistuksia. [Puhemies koputtaa] Yhdyn tähän edustajan näkemykseen, että ensi kaudella oppimisen tuen kokonaisuudistus [Puhemies: Kiitoksia!] perusopetuksessa pitää tehdä. Se on tärkein seuraava koulutuspoliittinen asia, mihin meidän pitää keskittyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

16.29 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ne tiedot nuorten tekemien rikosten lisääntymisestä, sekä ryöstöistä että pahoinpitelyistä, ovat hälyttäviä, ja on selvää, että tässä tarvitaan lisää toimia. Tarvitaan lujempi ote näihin rikoksiin puuttumiseksi, mutta tarvitaan lujempi ote myös näiden rikosten ennaltaehkäisyyn. Tässä ei ole kyse siitä, tarvitsemmeko kovia vai pehmeitä keinoja — on selvää, että tarvitsemme molempia. [Leena Meri: No mitäs ne kovat keinot ovat?]

Arvoisa puhemies! Teen tässä kolme ehdotusta.

Ensinnäkin alaikäisten osalta: Nuorisorangaistukset nykyistä laajempaan käyttöön, nykyistä nopeammat seuraamukset — ne ovat parempia kuin pitkän ajan päästä odottava sakko, jota ei koskaan ehkä makseta.

Toinen jengien osalta: Laittomat aseet pois. Tähän tarvitaan jyrkevä toimenpideohjelma, ja siellä myös rangaistuksia on katsottava, nykyisin saa liian usein sakkoja. [Välihuuto koomuksen ryhmästä]

Ja kolmanneksi: Helsingistä on erinomaisia esimerkkejä siitä, että nuorisotyöntekijät ovat tulleet kouluihin, jotta he voivat heti siellä puuttua.

Eli tarvitaan sekä kovia keinoja että pehmeitä keinoja, [Mika Niikon välihuuto] luja ote näihin rikoksiin ja luja ote ennaltaehkäisyyn. Arvoisa hallitus, miltä [Puhemies koputtaa] kuulostaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.30 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin, juuri näitä toimia me nyt mietimme, ja kuten kerroin, niin olemme tehneet jo paljon [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja olemme nyt myös miettimässä uusia lisäkeinoja yhdessä eri ministeriöiden kanssa, koska tämä, niin kuin kerroit, on laajasti eri ministeriöiden asia. Olemme nyt koonneet työryhmän, missä ovat sisäministeriön, oikeusministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajat, ja me nimenomaan mietimme vielä uusia keinoja, mitä voimme tuoda, ja toisaalta myös sitä, missä ovat ne kipeimmät paikat, mihin tarvitsemme mahdollisesti vielä lisäresursseja. Me katsoimme tätä ongelmaa laajakatseisesti, ja meidän täytyy ottaa tähän kaikki mukaan.

Haluan myös korostaa tässä niiden järjestöjen merkitystä, mitkä tekevät hyvää työtä esimerkiksi kadulla nuorten kanssa, ja meidän täytyy huolehtia, että järjestöillä on riittävät resurssit siihen työhön. [Leena Meri: Koska ne rangaistukset kiristyvät?] Ne ovat tärkeänä tukena niin kunnille, meidän hallituksen tekemälle toiminnalle kuin kouluille ja muille tämän asian [Puhemies koputtaa] piirissä oleville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän asiakokonaisuuteen. — Alkuperäisen kysymyksen esittäjä, edustaja Niemi, olkaa hyvä.

16.31 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on nyt jonkinlainen ristiriita. Olen edelleen Tampereen poliisien yhdistyksen puheenjohtaja, ja minulle on sieltä kylläkin lakimies Sarjanen kertonut, että tänä vuonnakin Pirkanmaan poliisilaitokselta, Sisä-Suomen poliisilaitokselta, on vähentynyt noin 40 poliisivirkkaa. [Perus-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

suomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Miten te, arvoisa sisäministeri, näin voitte kertoa, että poliisien määrä on lisääntynyt?

Ja toinen asia sitten: Arvoisa pääministeri, kun te sanotte, että ukrainalaisia... Joo, ukrainalaiset ovat ihan ok, mutta kun kävin maanpuolustuskurssilla Helsingin poliisilaitoksella, katuväkivaltayksikön keskusteluissa sanottiin, että eivät he ole ukrainalaisia, nämä katu-jengit ovat mantaqa-jengejä täällä, ihan muunmaalaisia. Tämä on kylmä tosiasia. Nämä kaksi asiaa voidaan selvittää kyllä koska tahansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.32 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minä sanonut, että ukrainalaiset olisivat näiden ilmiöiden takana. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Kuvasin vain sitä, että maahanmuutto on paljon muutakin kuin perussuomalaisten esittämää katuväkivaltaa, jengiytymistä ja rikollisia. Meillä on Suomessa paljon maahanmuuttajataustaisia ihmisiä, jotka eivät tee rikoksia, käyvät koulua, käyvät harrastuksissa, elättävät perheensä, tekevät töitä, elävät täällä kunnollista elämää. [Petri Huru: Onko joku väittänyt jotain muuta? — Juha Mäenpää: Me tiedetään se!] Mutta kun perussuomalaista ryhmää täällä kuuntelee, niin tulee sellainen käsitys, että ikään kuin joka ikinen tänne ulkopuolelta tullut olisi potentiaalinen rikollinen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Kyllä valtaosa on kunnan ihmisiä.

Ja sitten meillä on näitä ilmiöitä, jotka ovat valitettavia, ja ne ovat tosia, ja niihin pitää puuttua rangaistuksilla koventamalla, [Leena Meri: Koska ne rangaistukset kovenee?] katsoamalla koko tämä rangaistusasteikko kuntoon, puuttumalla väkivaltaan poliisien toimesta nopeasti — ylipäättänsä niin, että meidän oikeusjärjestelmämme toimii. Mutta kyllä me tarvitsemme muitakin keinoja: sosiaalityötä, nuorisotyötä, työtä kouluissa, työtä laajasti yhteiskunnassa. [Puhemies koputtaa] Mielestäni on myös tärkeää kysyä, minkälainen on se yhteiskunnallinen asenneilmapiiri, [Puhemies: Kiitoksia!] jonka esimerkiksi ulkomaalaistaustainen ihminen kohtaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tehkää jotain!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat! Muistutan siitä, mitä sain välihuudoista tuossa alussa. Arvokas käyttäytyminen edellyttää, että eduskunnassa ei huudeta toisten puheiden päälle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys varhaiskasvatuksen laadun ja resurssien turvaamisesta (Ville Valkonen kok)

Suullinen kysymys SKT 197/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Keskustelu

16.34 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Me kaikki suomalaiset tahdomme, että jokainen saa taustastaan riippumatta samanlaiset mahdollisuudet elämään, lapsesta lähtien. Varhaiskasvatus, eli hyvät päiväkodit, on aivan elintärkeä tälle mahdollisuuksien tasa-arvolle. Suurin osa perheistä on todella tyytyväisiä päiväkoteihin ja kiitollisia varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Tästä huolimatta haasteita kuitenkin on, ja nekin pitää tunnustaa: Opettajista on pulaa. Liian monet työntekijät uupuvat. Pienellä lapsella ei välttämättä ole yhtään tuttua aikuista paikalla päiväkodissa. Tällaista missään päiväkodissa ei saisi olla.

Me kokoomuksen kansanedustajat kannamme huolta siitä, että päiväkodit pysyvät kunnossa jatkossakin ja haasteet ratkotaan. Ministeri Andersson, jaatte varmasti tämän huolen. Miten me päättäjät [Puhemies koputtaa] turvaamme jatkossakin maailman parhaimpiin kuuluvat päiväkodit Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.35 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle erittäin tärkeästä, arvokkaasta kysymyksestä. Jaamme totta kai ne huolet, jotka liittyvät tähän työntekijäpulaan erityisesti pääkaupunkiseudulla mutta osittain myöskin muissa isoissa kaupungeissa. [Jari Myllykoski: Ja maaseudulla!]

Minun mielestäni olennaista on se, että päättäjät jatkavat työtä varhaiskasvatuksen laadun ja työskentelyolosuhteiden parantamiseksi. Tämä on tärkeä viesti myöskin alalle suuntautuville sekä alalla jo työskenteleville ammattilaisille. Tämän kauden aikana olemme muun muassa palauttaneet tämän pienemmän suhdeluvun yli kolmevuotiaiden ryhmiin eli pienentäneet ryhmäkokoja siellä ja myöskin ottaneet käyttöön henkilöstön ilmoitusvelvollisuuden epäkohdista sekä säättäneet tästä varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta. Sen lisäksi koulutusmäärien pitää olla riittävällä tasolla. Meidän pitää kouluttaa riittävästi kaikkia koulutusalan taustaa omaavia ammattilaisia, ja toivon myöskin itse, että palkkauksen puolella olisi työmarkkinapöydissä mahdollista saada [Puhemies koputtaa] sellaisia parannuksia, jotka helpottaisivat työvoimapulaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

16.36 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri ansiokkaasti totesi, iso osa ongelmista johtuu nimenomaan osaajapulasta. Joudutaan venymään liikaa, on jatkuva kiire — tämä on henkilökunnan arkea. Meille suomalaisille ylpeyden aihe on ollut, että täällä päivähoito ei ole mikään lasten säilytyspaikka vaan laadukasta ja pedagogisesti ohjattua toimintaa. Meidän on huolehdittava, että näin on jatkossakin. Kokoomus tulee ensi viikolla kertomaan omia ehdotuksiaan varhaiskasvatuksen vahvistamiseksi. On hyvä, että valtion lisätalousarviossa nyt lisättiin rahoitusta varhaiskasvatuksen koulutusmääriin. Kokoomus on ehdottanut tätä jo aikaisemmin. Nämä päätökset vaikuttavat kuitenkin vasta aikaisintaan vuosien päästä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Ministeri Honkonen, onko aikomus nostaa koulutusmääriä vielä nyt päätetystä, ja mitä voitaisiin tehdä juuri tällä hetkellä, [Puhemies koputtaa] jotta kiireelliseen varhaiskasvatuksen opettajapulaan vastataan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Honkonen, olkaa hyvä.

16.37 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kokoomukselle erittäin hyvästä kysymyksestä. Nythän juuri esityksestäni valtion seuraavan vuoden talousarvion täydentävässä ehdotuksessa esitimme aloituspaikkojen lisäystä, noin 300 aloituspaikan lisäystä. Siihen varattiin reilu kuusi miljoonaa euroa rahoitusta. Jos eduskunta sen hyväksyy, niin saadaan tämän verran vielä uusia ammattilaisia aikaisempien lisäyksien päälle.

Mutta, kuten edustaja tässä totesi, kun on puhe yliopistokoulutuksesta, siis varhaiskasvatuksen opettajien yliopistotasoisesta kandidaattikoulutuksesta — se kestää vähintään kolme vuotta — niin kestää kuitenkin muutaman vuoden, ennen kuin nämä toivon mukaan jo tulevana syksynä aloittavat ammattilaiset sitten pääsevät sinne päiväkoteihin töihin. Olennaista on myös se, että mahdollisimman moni heistä valmistuu varhaiskasvatuksen opettajaksi. Nyt tilastojemme mukaan aika moni heistä jatkaa kuitenkin luokanopettajakoulutukseen eikä päädy sitten sinne varhaiskasvatukseen, joten tarvitaan myös alan vetovoimaa [Puhemies koputtaa] ja tarvitaan myös hyvää työnantajatoimintaa, jotta päiväkodit ovat vetovoimaisia työpaikkoja opettajille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.39 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen laadukas varhaiskasvatus perustuu hyvin pitkälle tällaiseen educare-malliin eli kansainvälisesti tunnustettuun ja tunnistettuun ja ihailtuunkin, siihen, että varhaiskasvatuksessa painottuvat kasvatus, opetus, hoito ja huolenpito. Näin sanoo myös laki, että siellä pitää olla ammattilaisia, joita ovat esimerkiksi lastenhoitajat, sosionomit ja lastentarhanopettajat. Nyt on kuitenkin tilanne se, että meillä puuttuu näitä lastentarhanopettajia, ja tuossa ministeri ansiokkaasti jo siitä sanoi, että on lisätty niitä koulutuspaikkoja.

Kysyisin kuitenkin, kun sanoitte siitäkin, että on aika pitkässä liemessä se valmistuminen: voisiko ajatella, että näitä muuntokoulutuksia lisättäisiin eli kohdennettaisiin rahoja muuntokoulutukseen, joka tarkoittaa sitä, että henkilö, jolla on jo aikaisempi koulutus ja jolla on pitkä kokemuskin siellä varhaiskasvatuksessa, koulutettaisiin tällaiseksi varhaiskasvatuksen opettajaksi nopeammalla tahdilla? Esimerkiksi omalla paikkakunnallani, joka on katvealue eräällä lailla yliopistoverkostosta, [Puhemies koputtaa] me saataisiin heitä nopeammin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson.

16.40 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse näen ehdottoman tarpeellisena myöskin nämä panostukset muuntokoulutukseen, ja niitä on tehtykin, mistä ministeri Honkonen vielä voi kertoa lisää. Mutta nostaisin myöskin sellaisen seikan esille, että työnantajat pystyvät myöskin omilla toimillaan vaikuttamaan siihen,

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

voivatko työntekijät kuinka helposti osallistua näihin muuntokoulutuksiin. Minuun on otanut yhteyttä varhaiskasvatuksen ammattilaisia, jotka ovat kertoneet siitä, että kunnilla on hyvin vaihtelevat käytännöt siinä, saako työntekijä esimerkiksi työajalla osallistua kaksi kertaa kuukaudessa järjestettävään lähikoulutusjaksoon silloin, kun osallistuu tämänkaltaiseen muuntokoulutukseen. Jos matalasti palkatulla alalla työntekijä joutuu käyttämään omia harvoja vapaitaan tai ottamaan palkatonta vapaata tähän osallistumiseen, niin se ei tietenkään ainakaan kannusta heitä jatkokouluttautumaan ja osallistumaan tähän. Eli tämäkin on sellainen seikka, mihin kiinnittäisin huomiota ja mihin kuntatasolla pystytään ihan suoraan vaikuttamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä ministeri Honkonen, olkaa hyvä.

16.41 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen ilahtunut siitä, että kokoomuksen puolelta ollaan nyt kiinnostuneita kaikista henkilöstöryhmistä liittyen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. On totta, että tarvitaan varhaiskasvatuksen opettajia, tarvitaan sosionomeja ja tarvitaan lastenhoitajia, jotta lapset saavat laadukasta varhaiskasvatusta.

Tähän monimuotokoulutukseen, johonka tässä viitattiin. Sitä alkaa yliopistoissa, vuoteen 2026 saakka siihen on rahoitusta osoitettu. Tässä muuntokoulutuksessa on kyse siis siitä, että jo varhaiskasvatuksessa työskentelevät lastenhoitajat voivat kouluttautua varhaiskasvatuksen opettajiksi, ja tämä on erittäin hyvä toimintamalli. Toki pitää muistaa aina sitten se, että siinä siirrytään yliopisto-opintoihin, mikä vaatii aika paljon varsinkin työn ohella tehtäväksi, kuten ministeri Andersson tässä vieressä totesi.

On selvää, että nyt kun on tehty näitä muutoksia, edellisellä vaalikaudella hyväksytty muutoksia näihin kelpoisuusehtoihin, niistä johtuen varhaiskasvatuksen kenttä on vielä tällaisessa murrosvaiheessa, ja on tärkeää, että viestimme oikein siitä, [Puhemies koputtaa] että kaikkia henkilöstöryhmiä tarvitaan, sekä vaka-opettajia, [Puhemies: Kiitoksia!] sosionomeja että lastenhoitajia. [Paula Risikko: Mikä on vastaus kysymykseen?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.42 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta täällä on tänään puhuttu hyvin tärkeistä asioista, Suomen hyvinvointivaltion kivijaloista. Katujen turvallisuus on ollut meille ylpeyden aihe syystä, suomalaisen yhteiskunnan yhteen liittävä voima. On tärkeää, että hallitus heräisi siinä nopeampiin toimiin. Kokoomus on huolissaan asiasta. Luulen, että se on opposition yhteinen huoli, ja mikäli päästään myöskin tekstissä järkevään tulokseen, luulen, että tässä hallituksen kannattaa varautua — toivottavasti toimenpiteillä — yhteiseen välikysymykseen.

Tästä koulutuksesta: Minusta myöskin peruskoulun ja varhaiskasvatuksen ketjun kunnossa pitäminen on meillä sellainen perusta, joka liittyy tuohon äskeiseen kysymykseen ja jossa täytyy todella pystyä toimimaan. Pidän valitettavana sitä, että nyt, kun esimerkiksi vaihtoehtobudjettia valmistelemme, joudumme jälleen kokoomuksessa satsaamaan toistasataa miljoonaa euroa siihen, että pystyisimme paikkaamaan edes niitä asioita, jotka hallitukselta ovat jääneet tekemättä, puhumattakaan kunnollisista lisäpanostuksista. Kysyisin ministeri Anderssonilta: oletteko te huolestunut siitä, että laatu- ja tasa-arvorahojen päät-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

tyminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa johtaa ensi vuoden kuluessa työsuhteiden loppumiseen sellaisilta henkilöiltä, [Puhemies: Kiitoksia!] jotka ovat tärkeitä vaikeuksissa olevien lasten polulla pitämisessä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.43 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä kaksi huomiota liittyen tähän tasa-arvorahoitukseen, jonka taso tosiaan aina vuodesta toiseen on vaihdellut. Näin on ollut kaikkien hallituskausien aikana.

Olemme nyt tämän hallituskauden aikana viime keväänä jakoon jaettujen avustusten osalta huolehtineet siitä, että näitä rahoja on käytettävissä vielä ensi keväänä, ja seuraava hallitus totta kai tekee sitten ne ratkaisut, mitä seuraava hallitus haluaa tehdä tämän tasa-arvorahoituksen osalta. Mutta pidän sitä hyvin tärkeänä ja toivon, että myöskin seuraava hallitus on valmis sitä priorisoimaan. Näen tarpeellisena myöskin sen, että jatkossa saataisiin nykyistä korkeampi pysyvä määräraha, jotta me päästäisiin tästä heilahtelevuudesta pois.

Sen lisäksi haluan painottaa, että tämä hallitus on vahvistanut pysyvää rahoitusta varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa sadoilla miljoonilla. Sitä on syytä tässä yhteydessä myöskin voimakkaasti alleviivata. Kuulee edelleen aika paljon kritiikkiä myöskin opetuspuolelta liittyen hankkeisiin ja jatkuviin avustushakuihin, [Puhemies koputtaa] ja siksi on tärkeätä huolehtia myöskin pysyvän perusrahoituksen hyvästä kehityksestä, [Puhemies: Kiitoksia!] niin kuin hallitus on tehnyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.44 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomessa alkaa isoissa kaupungeissa olla päiväkoteja, joissa suuri enemmistö on vieraskielisiä lapsia. Esimerkiksi Vantaan Koivukylässä 54 lapsen päiväkodissa puhutaan 27:ää eri kieltä, ja äidinkielenään suomea puhuvia koko päiväkodissa oli vain kaksi kappaletta, tuon uutisen aikaan. Tutkijankin mukaan Suomessa on päiväkoteja, joissa ei ole enää yhtään suomenkielistä lasta. Tämähän vaikuttaa tietenkin siihen oppimisympäristöön, mikä siellä on, ja myös vieraskielisten on vaikea oppia suomen kieltä, koska siellä ei ole suomen kieltä puhuvia lapsia ja henkilökunnalla on vaikeuksia heidän kanssaan. Siis henkilökunnan näkökulmastaan työ kuormittuu ja vaikeutuu, se on selvää.

Perussuomalaisten mielestä ei ole oikein, että suomenkielinen lapsi uhkaa joutua omassa kotimaassaan päiväkotiin, jossa pääkielenä ei ole enää suomi. Kysynkin: mitä hallitus on tehnyt tai tekee, jottei suomalainen lapsi jää päiväkodissa kieli- ja kulttuurivähemmistöön?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.46 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on Suomessa nykypäivää isoissa kaupungeissa. Meillä on paljon lapsia, joilla on erilaisia äidinkieliä, ja varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tämä on todellisuutta nykypäivänä ja tulee olemaan myöskin jatkossa. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa opetuskieli on suomi tai ruotsi, ja totta kai on äärimmäisen tärkeätä, että saadaan mahdollisimman moni lapsi nimenomaan osallistumaan varhaiskasvatukseen, koska siellä luodaan sitä pohjaa myöhemmälle oppimiselle ja siellä kehitetään kaikkien lasten kielellisiä taitoja äi-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

dinkielestä riippumatta. Myöskin suomen kieltä äidinkielenään puhuville lapsille varhaiskasvatukseen osallistuminen on tästä syystä tärkeää.

Sekin lakiuudistus, mikä tällä hallituskaudella on tehty, jolla on säädetty varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta, on äärimmäisen tärkeä tässä yhteydessä, koska siinä lähdetään siitä, että mitä varhaisemmassa vaiheessa [Puhemies koputtaa] havaitaan oppimisen tuen tarpeita, sitä paremmin niihin pystytään puuttumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.47 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilöstöpuute varhaiskasvatuksessa on akuutti. Koulutuspaikkojen lisäykset eivät auta tähän akuuttiin hätään. Henkilöstö on todella tiukalla. Varmaan katsoitte — tai ainakin joku katsoi — toissa viikolla tai viime viikolla MOT-ohjelman, missä näytettiin, kuinka lapsia oli valjailla sidottu tuoliin heidän oman turvallisuutensa tähden, koska henkilöstöä ei ollut riittävästi. Silti te olette tuoneet ihan vasta uuden hallituksen esityksen varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta, ja tämä esitys lisää lasten määrää varhaiskasvatuksessa 2 900 henkilöllä. Eli tämä entisestään pahentaa tilannetta siellä varhaiskasvatuksessa. Tämä myöskin lisää meidän julkisen talouden alijäämää, koska se maksaa meille 90 miljoonaa vuodessa [Niina Malmi väliliuku] työllisyysvaikutukset huomioon ottaen, eli julkinen talous koko ajan menee miinukselle. Kysyn: millä tavalla te tähän akuuttiin hätään [Puhemies koputtaa] reagoitte, ja koska tämä julkisen talouden rapauttaminen loppuu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.48 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen on ollut tältä hallitukselta sellainen arvovalinta, mikä on haluttu nyt tehdä kahteen otteeseen liittyen ensi vuonna voimaan astuvaan muutokseen. Se on ennen kaikkea ollut myöskin toimi, jolla hallitus on halunnut tukea suomalaisia lapsiperheitä elinkustannusten noustessa, koska me tiedetään, että varhaiskasvatusmaksuilla on vaikutusta esimerkiksi työllistymisen edellytyksiin ja kannustimiin. Tämä on tällainen kätevä tapa huolehtia siitä, että tuetaan perheitä taloudellisesti, parannetaan työllistymisen edellytyksiä ja myöskin, totta kai, alennetaan kynnystä lapsille osallistua varhaiskasvatukseen.

Sen lisäksi pitää tehdä toimia laadun ja työskentelyolosuhteiden vahvistamiseksi. Kuten totesin, kauden aikana ollaan pienennetty ryhmäkokoja, ollaan säädetty varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta, ollaan otettu käyttöön tämä henkilöstön ilmoitusvelvollisuus, ja tätä työtä on äärimmäisen tärkeää jatkaa. Sen lisäksi työnantajat pystyvät myöskin palkkauksen lisäksi esimerkiksi työvaate-eduilla [Puhemies koputtaa] ja muilla tämän tyyppisillä toimilla nopeasti tekemään päätöksiä, [Puhemies: Kiitoksia!] jotka vaikuttavat alan vetovoimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.49 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen on todella hieno teko, ja siitä kiitämme hallitusta ja olem-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

me siinä päätöksessä ilolla mukana. Tätä toteutti myöskin edellinen hallitus, eli varhaiskasvatusmaksuja on saatu merkittävästi alas. Itse perustelen sitä paitsi sillä, että helpotetaan perheiden arkea, myöskin varhaiskasvatukseen osallistumisella. Se on lapsen oikeus. On erittäin arvokasta, että varhaiskasvatuksen merkitys meidän yhteiskunnassa ymmärretään yhä paremmin. Tämän eteen olemme tehneet pitkäjänteistä työtä, ja se ei onneksi ole muuttunut myöskään hallitusten vaihtuessa.

Päiväkodeilla on iso merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä — tämä liittyy myös edeltävään keskusteluun. Se tasaa kotitaustaroja, mutta se auttaa myös esimerkiksi kotoutumisessa ja suomen kielen oppimisessa niitä lapsia, jotka tulevat vieraskielisistä taustoista, mistä täällä kannettiin huolta. Näin ollen kysyisinkin ministeriltä: mitä voisimme vielä tehdä, että se hyvä kehitys jatkuisi, että yhä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatuksen piiriin ja saamme nostettua Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.50 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja toteaa, meillä Suomessa osallistumisaste on kasvanut, eli tehdyillä päätöksillä on ollut vaikutusta. Kuntapuoleltahan sanotaan, että siitä huolimatta, että ikäluokat pienenevät, päiväkodeissa olevien lasten määrä kasvaa. Tulevaisuutta ajatellen pidän äärimmäisen tärkeänä, että työ laadun, työskentelyolosuhteiden ja henkilöstöpulan ratkaisemiseksi jatkuu, koska uskon, että vanhempien päätöksiin totta kai vaikuttaa myöskin se laatu, onko luottamusta siihen, että siellä on ne pysyvät, samat työntekijät, jotka luovat ne pysyvät vuorovaikutussuhteet. Jos on tällainen jatkuva sijaistamisen kierre, niin totta kai se vaikuttaa myöskin vanhempien halukkuuteen hyödyntää näitä palveluita.

Yhden ratkaisun vielä haluan nostaa esille. Ollaan puhuttu kuntien kanssa aika paljon tällaisesta kolme plus yksi -ajattelusta, että varhaiskasvatussyksiköihin, niihin ryhmiin, missä on tarve, pyrittäisiin rekrytoimaan lisää lastenhoitajia tai edes lisää avustajia, joilla saataisiin ikään kuin [Puhemies koputtaa] sellaista ylimääräistä mutta vakituista työvoimaa helpottamaan [Puhemies: Kiitoksia!] sitä tilannetta päiväkodeissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.51 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän päättäjien vastuulla on tietysti huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on mahdollisuus tehdä sitä työtään ja että ne työpäivät eivät ole silkkaa selviytymistä, että se päällimmäinen tunne työpäivän jälkeen ei ole pelko ja riittämättömyys.

Täällä on nostettu esiin tärkeitä näkökulmia koulutuspaikkojen lisäämisestä, muunto-koulutuksesta, työoloista, palkkauksesta. Kaikkea tätä tarvitaan, ja ajattelen, että tämä ministerin äsken nostama esimerkki avustavasta henkilökunnasta on myöskin hyvä avaus siihen, millä sitä työkuormaa voidaan pitää kohtuullisena. On hyvä kammata läpi myöskin kaikki lainsäädännön keinot, millä sitä voidaan varmistaa. Paljon on totta kai myös kuntien käsissä. Täytyy huolehtia, että kunnilla on mahdollisuus pitää siitä pitovoimasta huolta ja kasvattaa sitä henkilöstömäärää lain ja tarpeen mukaiselle tasolle.

Laadukas, turvallinen varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus, mutta samaan aikaan se on myös meidän pienten lasten vanhempien työkyvyn tae. Kysyisin hallituksel-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

ta: millaisia vaikutuksia suomalaisten yritysten ja koko suomalaisen yhteiskunnan pyörimiseen sillä on, jos tätä varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaa ei saada [Puhemies koputtaa] ratkottua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.53 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä kysymys on aivan oikeaan osuva, koska on selvää, että me tarvitsemme entistä vahvemmin työvoimaa. Kun aiemmin meillä ei ollut kunnollista varhaiskasvatusta, me muistamme, miten vaikeaa oli erityisesti naisten, äitien, pitää työpaikkansa, edetä uralla, opiskella silloin, kun lapset olivat pieniä. Eli tämä on tosi iso yhteiskunnallinen muutos, mikä on tapahtunut, ja on todella tärkeää, että tästä pidetään kiinni, että subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus on kaikilla lapsilla, jotta lapset pääsevät nauttimaan siitä, ja se myös helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista.

Se asia, mihin myös haluaisin kiinnittää huomiota, tässä jo aiempaankin keskusteluun viitaten, liittyy siihen, että meillä on paljon maahanmuuttajataustaisia äitejä kotona hoitamassa lapsia ja he eivät pääse työmarkkinoille. Nyt kotoutumislainsäädännön myötä me olemme avaamassa, laajentamassa kotoutumispalvelut myös näihin ryhmiin, ja eduskunnan tahdon mukaisesti nyt keskitytään siihen, että näkisimme myös [Puhemies koputtaa] heidät ja heidän osaamisensa, koska heillä on paljon ammattitaitoa ja osaamista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän. — Edustaja Multala, olkaa hyvä.

16.54 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin Sanomat uutisoi marraskuun alussa, noin viikko sen jälkeen, kun ministerit olivat pitäneet hätäkokouksen varhaiskasvatuksen tilanteeseen liittyen, että Helsingin yliopistolle ei myönnetty lisärahoitusta varhaiskasvatuksen aloituspaikkoihin eikä muuntokoulutukseen viime vuoden hakemuksen perusteella. On tietenkin valitettavaa, että tänne pääkaupunkiseudulle, missä pula on suurin, ei voitu myöntää rahoitusta. Onko nyt kuitenkin niin — kun ministeritkin varmasti kuulivat sen tarpeen, mikä on uusille aloituspaikoille ja myös muuntokoulutukselle eli sille, että voimme varhaiskasvatuksessa jo nyt olevia työntekijöitä kouluttaa esimerkiksi opettajiksi tai sosionomeiksi työskentelemään varhaiskasvatukseen jatkossakin — että voisitte myöntää tulevalle vuodelle merkittävän määrän lisärahoituksesta erityisesti tänne pääkaupunkiseudulle, jossa pula kasvattajista on suuri?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Honkonen, olkaa hyvä.

16.55 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, kuten tuossa aikaisemmin totesin, tätä muuntokoulutusta on edelleen käynnissä. Sille on rahoitus edelleen olemassa, ja nyt sitten tässä täydentävässä talousarvioehdotuksessa, jos eduskunta sen hyväksyy, myönnetään nämä 300 lisäaloituspaikkaa. On aivan selvää, että siinä on painotettava niitä alueita, joilla on suurin pula varhaiskasvatuksen osaajista. Totta kai sen ohella tarvitaan myös sosionomien koulutusta, tarvitaan myös lastenhoitajien koulutusta, mutta kuten totesin — haluan sen vielä toistaa — olennaista on se, että nämä osaajat myös pysyvät sillä alalla, että se pitovoima on kunnossa

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

ja että päiväkotiki on vetovoimainen työpaikka. Sillä tavalla pystymme varmistamaan sen, että lasten vanhemmat pystyvät käymään töissä ja turvallisii mielin jättämään lapsensa päivän ajaksi päivähoitoon oppimaan uusia asioita ja oman ikäistensä lasten kanssa kasvamaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys hyvinvointialueiden rahoituksesta (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 198/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Aivan muutaman viikon kuluttua tammikuussa uudet hyvinvointialueet aloittavat toimintansa ja vahvasti alirahoitettuna. Osa hakee tällä hetkellä, jo lähtökuopissaan, mahdollisuutta ottaa lisää lainaa. Tällä hetkellä ihmiset ovat noissa hoitajonoissa. Meillä päivystykset ovat ruuhkautuneet. Vanhuksille ei löydy tällä hetkellä hoivapaikkoja eikä toisaalta sitten kotihoitoon henkilöstöä.

Kristillisdemokraatit ovat jo pitkään esittäneet huolensa siitä, että tämä sote-malli on lähtökohdiltaan valuvikainen, se on alirahoitettu, ja kaiken lisäksi meillä ei tällä hetkellä ole tarpeeksi henkilökuntaa.

Nyt tuntuu siltä, että ministeri Kiuru on noin viikko sitten herännyt tähän todellisuuteen ja on nyt vaatinut 700:aa miljoonaa lisää rahoitusta hyvinvointialueille. Onko näin, että vasta tässä vaiheessa ministeri on huomannut, että hyvinvointialueilta puuttuu rahaa, ja olette huomannut [Puhemies koputtaa] tämän hoivavelan? Aikooko hallitus [Puhemies: Kiitoksia!] tuoda lisärahoitusta nyt hyvinvointialueille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että taisi edustaja antaa väärän todistuksen lähimmäisestään, sillä tässä salissa ensimmäinen ihminen, joka tämän hoivavelan on ottanut esiin, taidan olla minä, jo vuonna 2020. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Eli kyllä tästä on puhuttu niin paljon, että tässä hallituksessa taitaa olla aika moni hyvin väsynyt siihen, että olen osannut aika hyvin ennustaa sen, mitä hoivavelan suhteen tulee tapahtumaan, ja koronan aikana hyvin avoimesti tässä salissa puhuttiin hoivavelasta. Ne ongelmat, jotka te näette, myös minä näen hyvin kirkkaasti. Siksi sote-uudistus tehtiin, mutta valitettavasti varmaan ainakin kymmenen vuotta liian myöhään.

Tästä rahoituksesta olen esittänyt, että hoivavelkaan puututtaisiin ja laitettaisiin tähän pottiin nyt 700 miljoonaa nopeasti rahaa. Nyt käy niin, että sairaat hoidetaan käytännössä alijäämällä. Tästä rahoituksesta vastaa kuitenkin ministeri Paatero, joten annan hänellekin vielä omasta puheenvuorostani sijaa.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Eiköhän mennä eteenpäin. — Lisäkysymys, edustaja Essayah.

16.58 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Niin, hyvinvointialueilla alkaa nyt todella konkreettisesti näkyä se, mitä se alirahoitus tarkoittaa. Tällä hetkellä esimerkiksi omaishoitajien omaishoidon palkkioita ja muita tukitoimenpiteitä ollaan harmonisoimassa monilla hyvinvointialueilla alaspäin — sama tilanne perhehoidossa. Eli onko nyt niin, että kun hyvinvointialueet aloittavat, niin ensimmäisenä niin omaishoitajat kuin esimerkiksi perhehoitajat näkevät sen, että heidän tilanteensa tosiasiallisesti tulee huonontumaan? Oletteko te ministeriössä nyt ollenkaan huolissanne siitä, että tämä alirahoitus tarkoittaa konkreettisesti sitä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset noilla hyvinvointialueilla ovat ensimmäisiä, jotka joutuvat näitten leikkausten kohteeksi? Ja aikooko ministeriö tehdä jotakin hyvinvointialueitten ohjeistamiseksi, että tältä tilanteelta voitaisiin välttyä, ja annatteko te lisää rahaa niille hyvinvointialueille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru.

16.59 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Niin, arvoisa puhemies, minähän tässä olen ollut lakki kourassa jo vuodesta 2020 lähtien, ja olen hyvin toiveikas siinä, että tässä hallituksessa tämä hoivavelka tunnustetaan ja otetaan vakavasti. Sen enempää en nyt tässä yhteydessä puhu rahoituksesta.

Mutta näistä ongelmista: On totta, että tässäkin salissa väännettiin kättä siitä, voidaanko hyvinvointialueita ohjata ulkopuolelta, kuinka paljon voidaan ohjata, jottei itsehallinto kärsi. Minä olen rehellisesti tunnustanut, että tämä järjestelmä, joka meillä on käytössä, jossa ei voi ohjata lainkaan, on ollut susi jo syntyessään, mutta sillä on menty tässä viimeiset vuosikymmenet, eikä kovin hyvin ole pärjätty. Tässä uudessa järjestelmässä näitä ohjauskeinoja tulee, ja itse esitin jopa rankempiakin ohjauskeinoja.

On selvää, että me joudumme kiinnittämään huomiota siihen, että esimerkiksi Satakunnassa harmonisointi on tehty tappiinsa. Monissa muissa maakunnissa on saatettu ratkaista tilanne toisin. Kyllä tästä syntyy yhdenvertaisuusongelmaa, joka pitää ratkaista lainsäädännöllä. [Puhemies koputtaa] Siksi seuraavalla hallituskaudella esimerkiksi omaishoitajien palkan suhteen [Puhemies: Kiitoksia!] pitää tasoa nostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä keskustelun päättää ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

17.00 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ministeri Kiuru on lakki kourassa, niin muistutan, että tämä rahoituksen hattu on veronmaksajien yhteinen, samoin huoli hyvinvointialueiden aloituksesta, että pääsemme liikkeelle Suomen historian isoimmalla hallinnon uudistuksella [Arja Juvonen: Kalleimmalla!] kansalaisten palveluiden parhaaksi sellaisella tavalla, joka lisää luottamusta yhteisiin verorahoilla toteutettaviin palveluihin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei lisää!] Pidän erinomaisen selvänä, että hyvinvointialueiden rahoituksen kestävyys ja hoivavelka, joka on eittämättä tosiasia näiden koronavuosien jälkeen, ovat hallituksen talousratkaisuihin loppusuoralla ilman muuta koko hallituksen prioriteetti. Mittakaavan on kuitenkin perus-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

teltua mahtua niihin talousraameihin, mitkä hallitus — koko hallitus — on yhdessä itselleen asettanut.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 280/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan näin ensi alkuun tässä vaiheessa enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko.

Keskustelu

17.02 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmistan, kun salissa oli hiukan hälinää, että puhemies esitteli [Hälinää — Puhemies koputtaa] virvoitusjuomaverokeskustelun alkuun?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä, virvoitusjuomavero.

Hyvä, sitten — minulla on nimittäin kaksi verolakia, arvoisa puhemies — aloitamme hallituksen esityksestä numero 280.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa todettiin selvitettäväksi mahdollisuus ottaa käyttöön kansanterveyttä edistävä vero, joka voisi kohdistua esimerkiksi sokeriin. Syksyllä 21 tuon kirjauksen pohjalta hallituksen budjettiriihineuvotteluissa sovittiin, että terveysveroa valmistellaan vaiheittain — tunnistaen, että tehtävä ei ole helppo mutta tavoite on oikea. Sovimme, että ensimmäisessä vaiheessa virvoitusjuomaveroa muokattaisiin terveysperustaisempaan suuntaan lisäämällä terveysohjausta.

Nyt lähetekeskustelussa on siis tämän ensimmäisen vaiheen ehdotus, jolla virvoitusjuomaveroa muutetaan terveysperustaisempaan suuntaan. Tavoite on kulutuksen ohjaaminen ja juomateollisuuden tuotannon ohjaaminen korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Samalla tavoitteena on kuitenkin myös ylläpitää verotuottoja, totta kai, jotta veropohja pysyisi laajana kuten nykyisinkin. Veropohjaan tehtäisiin kuitenkin muutama tarkistus käynnissä olevan valtiontukiarvioinnin perusteella.

Virvoitusjuomien valmisteveroa ehdotetaan porrastettavaksi nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin sokerittomista tuotteista kuten nykyisinkin. Näiden sokerittomien virvoitusjuomien vero olisi 9 senttiä litralta eli 4 senttiä alempi kuin nykyisin. Sitten taas sokeripitoisten juomien vero olisi jatkossa porrastettu viiteen eri veroluokkaan riippuen siitä, kuinka paljon kokonaissokeria ja

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

sen pitoisuutta juomassa on. Veron määrä olisi siis alimmalla tasolla 9 senttiä ja siitä seuraavat tasot litralta 16 senttiä, 24 senttiä, 32, 40 ja korkeimmillaan jopa 48 senttiä litralta, kun se nyt on 32 senttiä — verotuksen painopiste siis terveyden suuntaan. Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista juomista, ja lisäksi ehdotetaan, että veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-ainekset. Nämä ovat nyt kaikki keskeisimmät muutokset veropohjaan.

Yksittäinen tärkeä kysymys on kotimainen tuotanto marja- ja hedelmämehuista, joita ei rajattaisi veropohjaltaan fiskaalisten virvoitusjuomaverojen ulkopuolelle valtioneuvoston johtuena. Täysmehujen vero määräytyisi sokeripitoisuuden perusteella vastaavasti kuin muilla veron piiriin kuuluvilla juomilla. Verotasoon olisi mahdollista vaikuttaa lisätyn sokerin määrää vähentämällä.

Veropohjaa koskevat ehdotukset liittyvät komissiolle tehtyyn nykyisen virvoitusjuomaveron veropohjaa koskevaan valtioneuvoston päätöslausuntoon, joka ohjasi myös Suomen valmistelua. Komissio nimittäin on arvioissaan aiemmin kiinnittänyt huomiota muun muassa veden pakkauskoosta riippuvaan verokohteluun sekä kahvin ja teen verokohteluun, jossa kiinteät juoma-ainekset ovat nyt veron piirissä.

Esitykseen sisältyvää terveysohjausta on lausuntokierroksen jälkeen vahvistettu jokseenkin yhtenäisen lausuntopalautteen perusteella. Koska luontaisella sokerilla ja lisätyllä sokerilla ei itse asiassa ole terveyden kannalta eroa, vero porrastettaisiin jatkossa puhtaasti juoman sokeripitoisuuden mukaan riippumatta siitä, onko kyse lisätystä sokerista vai ainoastaan luontaista sokeria sisältävästä juomasta.

Arvoisa puhemies! Muutama sana esityksen vaikutuksista, jotka ovat tietenkin kaikkein oleellisimpia nyt, kun tehdään muutoksia terveyden suuntaan. Kiinteiden juoma-ainesten jättäminen veron ulkopuolelle tulee vähentämään verotuottoa ehkä noin kaksi miljoonaa. Muilta osin ei tunnusteta välitöntä vaikutusta virvoitusjuomaveron tuottoon eli valtion kassaan kertyvään tuloon. Voi kuitenkin ehkä alentaa verotuottoa, jos kulutus siirtyisi, niin kuin itse asiassa tavoittelemme, lievemmin verotettuihin sokerittomiin tai vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Kaikkineen voidaan sanoa, että tämän esityksen jälkeen sokerittomien juomien vero tulisi alenemaan nykyisestä noin 31 prosenttia. Sokeria sisältävien juomien verotaso taas nousisi keskimäärin 13 prosenttia. Sellaisissa juomissa muutos olisi suurin, joissa on hyvin vähän tai hyvin paljon sokeria sisältävät kriteerit.

Arvoisa puhemies! Ehdotettuun veromalliin ei katsota sisältyvän kiellettyä valtioneuvoston päätöslausuntaa. Juomateollisuuden, viranomaisien ja verojärjestelmien selkeyden kannalta on tärkeää, että veromallin EU:n valtioneuvoston päätöslausuntien mukaisuus varmistetaan oikeusvarmuussilmoituksella ennen lain voimaantuloa. Tämän vuoksi laki tulisi voimaan valtioneuvoston päätöksellä säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun komissiolta on ensin saatu varmistus siihen, ettei veromalliin liity valtioneuvoston päätöslausuntaa koskevia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä erikseen todeta, että peruspalveluministerinä aiemmassa hallituksessa ollessani ja katsoessani vastuualueena kansanterveyttä ja suomalaisten hyvinvointia pidin ehdottoman perusteltuna, että verotuksen painopistettä terveyden suuntaan pystyttäisiin edistämään. Nyt kun vastuullani ovat verot ja valtiontalous, olen valmis myöntämään, että tämän toteuttaminen ei kokonaisuudessaan ole erityisen yksinkertainen harjoitus. Mihin vedetään raja siitä, mikä on terveyttä edistävää? Pidän nyt erittäin viisaina, että me etenemme maltillisesti, pienin askelin, sellaisessa selkeässä toimialassa, jossa varmasti on helppo myös kuluttajan näkökulmasta kyetä tekemään sokerittomampi valin-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

ta, ja myös elintarviketeollisuuden on tätä muutosta käytännössä helppo omassa tuotannossaan toteuttaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kiviranta.

17.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On tietenkin myönteinen asia, että virvoitusjuomien valmisteveroa muutetaan voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan juomien sokeripitoisuuden perusteella. Terveellisempiin valintoihin ohjaava verotus on perusteltu linjaus, ja tässä toteutetaan myös hallitusohjelman kirjausta.

Hallitusohjelmassa kuitenkin todetaan myös, että hallitus selvittää, voisiko veron rakennetta muuttaa siten, että marja- ja hedelmämehut rajataan pois veron piiristä. Marja- ja hedelmämehut, eritoten kotimaiset marja- ja hedelmämehut, tulisi voida asettaa verotuksellisesti edullisempaan asemaan kuin esimerkiksi limonadit. Tässä esityksessä todetaan, että se ei olisi EU:n verosyrjäntäkiellon takia mahdollista. Asiaa ei voitu korjata myöskään siksi, että sokeri on sokeria, on se sitten luonnonsokeria tai lisättyä sokeria. Jos ja kun näin on, pitäisi etsiä keinoja tukea kotimaista tuotantoa muuta kautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

17.09 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Ei ole hyväksi liika sokeri, mutta kun ajatellaan, että vaikka appelsiinimehua, mikä on hyvä vitamiinilähde, mihinkä ei ole lisätty sokeria, on tietysti hyvä antaa lapselle tai aikuisellekin aamulla, juoda lasi sitä, saada vitamiineja, niin nyt näyttää siltä, että sitä aletaankin sitten verottaa lisää, nostetaan 25 prosenttia veroa appelsiinimehulasillisesta. Minä kun olin pieni, niin silloin oli kanssa appelsiinimehu kallista, ja äiti osti appelsiineja ja puristi sitten niistä mehua, että sai niitä vitamiineja. Tässä nyt taas moni voi alkaa sitten kiertää sitä niin, että ostetaan tarjouslaarista appelsiineja ja puristetaan niistä mehua, säästetään tämä veronkorotus sitten itselle hyödyksi.

No sitten tässä on tämä, että pullovedestäkin maksetaan virvoitusjuomaveroa. Vesihän on ihmiselle tärkeätä, ja kaikille ei niin hyvää vettä tule välttämättä kaivostakaan, sitä pitää ostaa kaupasta, moni vie mökillekin sitä, mutta tässä sitten yli viiden litran pönikät tulevat veron piiriin ja hintaan 30 prosenttia lisää. Onko nyt tarkoitus, että hallitus on viemässä tätä siihen suuntaan, että kohta hanavedestäkin maksetaan virvoitusjuomaveroa, kerta yli viiden litran pönikästäkin aletaan perimään veroja? On todella tärkeää ihmisille, että saa raikasta vettä juoda ja siitä sitten kahvia ja muutakin keittää mökillä, jos kaivovesi tai järvi-vesi ei ole juomakelpoista.

No sama sitten tämä luonnonmarjoista tehty mehu, sitäkin verotetaan. Järjetöntä, kun meillä puhutaan, että meillä hirveästi luonnonmarjoja jää metsäänkin, että niitä pitäisi kerätä entistä enemmän. Sieltä saadaan todella paljon vitamiineja, niistä pitäisi tehdä entistä enemmän mehua ja myydä ihmisille sitä vitamiinipitoista luonnon hyvää vitamiinipommiä, mutta tässä sitten taas verotetaan sitäkin. Kyllä pitäisi joku järki näissä olla, mitä verotetaan. Minä ymmärrän, että sokerilimpparia verotetaan entistä enemmän, se ei ole terveellistä, mutta ei... [Juha Mäenpää: Mistä sä sen tiedät?] Ei kaikkea terveellistä kannata aina verottaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkelä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

17.11 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Virvoitusjuomaveron ulottaminen näihin juomavesiin, mistä edustaja Lehto äsken ansiokkaasti puhui, on mielestäni erittäin järjetöntä ja epätoivottavaa siinäkin mielessä, että ainakin oman ymmärrykseni mukaan näitä yli viiden litran vesiastioita, joita kaupoissa myydään, käytetään varmuusvarastoina kotitalouksissa siltä varalta, että jos tulee vesijohtoverkostoon katkoksia tai epäpuhtauksia, on juomavettä mitä käyttää. Kun me nyt sitten asetamme nämä juomaveden varmuusvarastot virvoitusjuomaveron alaiseksi, niin ei se kyllä hirveän järkevältä kuulosta.

Yleensäkin kritisaisin tätä hieman ideologisen sävyistä käsitettä terveysperusteisesta. Onko nyt sitten osoitettu, että sokeri olisi suorastaan myrkyllistä ja epäterveellistä sinällään, vai onko kysymys vain siitä, että sokeria liikaa käytettäessä se on epäterveellistä? Onko oikeasti näyttöä siitä, että nämä makeutusaineet, mitä kevytlimonadeissa ja vastaavissa on, ovat sen terveellisempiä kuin sokeri käytettynä kohtuullisesti, sitä en tiedä.

Ainakin kun tuolla ulkomailla liikkuu, niin harva se maa, jossa ruokaa ei laitettaisi aika rasva- ja sokeripohjaisesti, säästelemättä näitä suomalaisten epäterveellisinä pitämiä raaka-aineita, ja kun olen havainnoinut niissä maissa eläviä ihmisiä, niin eivät he sitä ruokaa syömällä kyllä sen lihavamaksi tai sairaammaksi tule kuin suomalaisetkaan. Päinvastoin meillä suomalaisilla on enemmän niin sanottuja elintasosairauksia kuin monen muun maan asukkailla, vaikka näissä maissa ei sokeria ja rasvaa erityisemmin säästellä, toisin kuin meillä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

17.13 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Minuakin ovat tietyt yritykset lähestyneet, ja heille tuottaa kyllä suuria ongelmia se — ministeri voi tietenkin täydentää tämän — jos tämä laki tulee vuoden alussa voimaan, se on iso markkinamuutos. Todennäköisesti tällaisia näin rajuja muutoksia — varsinkin kun mennään siihen kutoskategoriaan, jossa sokeripitoisuus on yli 11 grammaa 100 millilitraa kohti, silloinhan tämä vero on melkein 50 senttiä litralta — nämä yritykset kyllä ihmettelevät, että voiko olla totta, että tämä tulee näin nopeasti voimaan. Itsekin kyllä ihmettelen sitä, että luonnonmarjoista tehty täysmehu nousee — jos olen oikein tulkinnut — juuri tähän kutos- eli korkeimpaan veroluokkaan, 48 senttiä litralta. Voiko tälle tehdä kenties siellä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa jotakin, että kohtuullistettaisiin jotakin komponenttia, ettei tule kertarysäyksellä. Tämä on se suuri huoli, ainakin mitä minun korviin on kantautunut, mutta ministeri tätä varmaan kommentoi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.14 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On aivan oikein, että terveysperusteista ajatusta viedään lainsäädäntöön ja sitä kautta yritetään vaikuttaa ihmisten terveydentilaan. Varsinkin nuorillahan esimerkiksi urheilujuomien käyttö on erittäin huolestuttavaa, ja taitaa olla niin, että monessa kaupassa kyllä valvotaan tarkasti, että näitä urheilujuomia ja erilaisia väsymystä poistavia juomia ei myydä alaikäisille. Se on ihan oikein.

Mutta edelleen suren sitä, että näistä suomalaisista luonnonmarjoista tehdyistä mehuista joutuu sitten, kun ostat vaikka mustaherukkapurkin, joka on kotimaisista marjoista kylmäpuristettua juomaa — jota muuten itsekin nautin aika runsaasti, se on erinomaista juomaa — ilman lisäaineita, maksamaan sen seossuhteen mukaisesti. Jos se oletettu jakosuhte on

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

vain yksi kolmasosa ja vettä kaksi kolmasosaa, niin siitä vedestäkin joutuu sen veron mak samaan. Tämä tuntuu kyllä niin epäoikeudenmukaiselta. Minkä takia meidän pitää olla tässä tilanteessa, jossa me joudumme ikään kuin salaa tukemaan ulkomailta tulevaa juomaa, joka hyvin todennäköisesti sisältää paljon, paljon enemmän erilaisia haitta-aineita, sellaisia lisäaineita, jotka eivät ole terveydelle hyväksi? Miksi me ei raa’asti voitaisi tehdä semmoista linjaa, että ruvetaan pikkuhiljaa suosimaan kotimaisia mehuja? Samalla työllistettäisiin ihmisiä ja ennen kaikkia palveltaisiin kansantaloutta. Totta kai Euroopan unioni vaatii yhtäläisiä kilpailuoikeuksia, mutta jos ruvetaan laittamaan tarkkoja ehtoja näille lisäaineille sun muille, niin veikkaisin, että suomalaiset pärjäävät tässä. Mutta tietysti, jos me mennään tällä samalla menettelyllä ja sitten maksetaan mustaherukkamehun mukana veroa siitä paikallisesta vesijohtovedestäkin, se ei ole kyllä reilu peli se.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

17.16 Juha Mäenpää ps: Arvoisa ministeri, taisitte joillakin sanoilla äsken sanoa — niin, arvoisa puhemies — [Puhemies: Kiitos!] että rajanveto siinä terveellisuuden välillä on haasteellista. Minä olen itse tämmöisen ison mahani kanssa joutunut hyvin pitkään taistelemaan, ja joskus kun olin yhtä riskissä kunnossa kuin nyt ja osallistuin semmoiseen ryhmään, jossa oli tarkoitus pudottaa kiloja, niin ensimmäinen ohje, minkä sain sieltä ravintoterapeutilta, oli se, että sinun pitää lopettaa kaikkien sokerittomien ja rasvattomien juomien juominen.

Edustaja Mäkelä viittasi tähän asiaan, että mistä me tiedetään oikeasti, mikä on haitallista: Jos me katsotaan amerikkalaisia elokuvia ja nähdään siellä minun kokoisiani ihmisiä, niin he kaikki juovat sokerittomia juomia. Ne sisältävät aspartaamia. Me ei tiedetä vielä, onko se ihmisille haitallista vai ei — se varmaan nähdään tilastoista vuosikymmenten saatossa. Olen myös samaa mieltä, että tämä rajanveto tähän... Siis minä ymmärtäisin, että kaikissa Suomessa luonnonmarjoista tehdyissä juomissa pitäisi sen veron olla kohtuullinen, että ei sitä voida kerralla näin pompauttaa. Tässä helposti käy niin, että lapset juovat yhä enenevässä määrin jatkossa energiajuomia, jotka ovat sokerittomia. Tämä näyttää olevan luontainen kehitys tälle alalle, ja näin opettajana toimineena voin sanoa, että tuo energiajuoman juonti on vähän semmoista, että se tekee nuorista oppilaista aika vauhdikkaita kavereita. Eli minun mielestäni tämä energiajuomavero voisi auttaa siinä. Nostetaan mieluummin näitten energiajuomien veroa, joka todennäköisesti hillitsisi myös sitä, että lapset päivystävät tuolla markettien nurkalla ja juovat siellä näitä sokerittomia energiajuomia. Eli tämä nyt on vain semmoista pohdintaa, minkä Mäkelä aloitti, että onko sokeri haitallista verrattuna tähän aspartaamiin. Itse näkisin, että sokeri ei ole hyväksi, jos sitä juo mielin määrin, mutta tämmöiset normaalit... Esimerkiksi jos itse ostan virvoitusjuoman, niin en milloinkaan osta sokeritonta, ja olen myös kieltänyt lapsiltani sen, koska uskon siihen, että sokeri on terveellisempää kuin aspartaami.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

17.19 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Vanha viisaushan on se, että määrä tekee myrkyn. Tässä edellä puhuttiin siitä, kumpi on vaarallisempaa, sokeri vai aspartaami. Varmasti molemmat, jos niitä kilotolkulla nauttii, ovat ihan kuolemanvaaraksi siinä tilanteessa. On aina terveysasioista puhuttaessa syytä ymmärtää, että kohtuus pitää olla kaikkes-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

sa. Mielestäni siinä mielessä tässä on hallituksella ja ministeri Saarikolla varmasti hyvä tahto, että pyritään ikään kuin kuluttajien ostokäyttäytymisellä siihen kohtuullisuuteen erilaisten juomien suhteen, jotka suurina määrinä käytettyinä voivat sitten olla terveydelle haitallisia.

Mutta kyllä tässä on keskustelun aikana eduskunta nostanut esiin todella aiheellisia huolia siitä, mihin ylipäättään kannattaa näissä terveyskysymyksissä fokusoida. Vaikkapa tämä nuorten kulttuuri, josta edustaja Mäenpää puhui, nauttia energiajuomia on varmasti juurikin kansanterveyttä uhkaava. Nuoret nauttivat niitä aivan liian suuria määriä. Tämä nyt on ainakin tällainen empiirinen tuntuma asiaan. Toisaalta tässä on hyvin tuotu esille vaikkapa nämä kotimaiset marjat, kuinka niistä — ja miksei kauempaakin tuotavista hedelmistä — saa tärkeitä ravinteita ja vitamiineja, vaikka sisältävätkin sokeria. Elikkä kyllä tämä on haastava kysymys, ja valiokunnan on tähän tärkeää paneutua huolella. Mutta arvostan sitä, että ministeri pyrkii suomalaisten terveyttä vaalimaan ja kannustamaan ikään kuin terveisiin elämäntapoihin. Se on tärkeää, mutta tärkeää on myös eduskunnan huolehtia siitä, että hyvää tarkoitusta tavoitellessamme emme tee sitten enemmän vahinkoa asian kannalta.

Arvoisa puhemies! Yksi ulottuvuus, missä tätä vahinkoa selvästi on tulossa, on se, mitä tässä edustajakollegatkin ovat jo hyvin esille nostaneet, muun muassa edustaja Lehto, että kun näitä isompia lähdevesipakkauksia käytetään, sanotaan vaikka kesämökillä, jotta on varmasti sitten hyvä, juomakelpoinen vesi kaikissa tilanteissa — ja vaikka kodeissa niitä käytetään huoltovarmuutena sähkökatkoksia tai vesijakelun häiriöitä varten — niin eihän näitä tietystikään pitäisi verottaa.

Mutta sen sijaan se, mitä pitää mielestäni verottaa, on tämä: Ajatelkaapa sitä tosiasiaa, että Suomesta, joka on siis tuhansien järvien maa — ja meillä on maailman puhtain vesi — vietiin vettä vuoden 2008 vientitilastojen mukaan miljoona litraa. Samaan aikaan tänne tuotiin vettä 20 miljoonaa litraa ja pääosin Saksasta. No, ehkä suomalaisten vedenosto ei aiheuttanut sitä Reinin kuivumista, mutta eihän ole mitään järkeä tällaisessa, että maasta, jossa on akuutti vesipula, tuodaan meille 20 kertaa enemmän vettä kuin mitä täältä maailman puhtaimpien ja varmasti riittävien vesivarojen maasta viedään sinne. Elikkä tavallaan tähän veden rahtaamiseen, vaikka Euroopassa on tavaroiden vapaa liikkuvuus ja sitä pidän arvossa, ei välttämättä tarvitsisi olla kannusteita, [Puhemies koputtaa] niin että vettä rahdataan maasta toiseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

17.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Yksi lyhyt huomio tuosta edustaja Autton erinomaisesta huomiosta, että ulkomailta tuodaan tänne vettä. Ihan varmasti niissä vesissä on joitain erilaisia, huonomman ympäristön alueilta kerättyjä lisäaineita, joita emme missään nimessä itsellemme haluaisi. Kun tätä olen aina ihmetellyt, niin arvoisa ministeri, kysynkin nyt, kun on tilaisuus: kun tämän me tiedämme ja samoin tiedämme erilaisten virvoitusjuomien lisäainehaittavaikutukset ihmisen kehossa — eivät välttämättä näy nuorena mutta vanhemmalla iällä varmasti — niin olisiko tälle jotakin tehtävissä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

17.23 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Autto nosti kyllä tärkeän asian esiin. Ymmärsinkö oikein, että 20-kertaisesti Suomeen tuodaan vettä siihen verrattuna, mitä täältä viedään? Minä olen aina kuvitellut, että tämä on Suomessa hyvä bisnes, tämä, että viedään vettä, ja jollakin lailla kuvittelisin, että tämmöisessä maassa, jossa on tuhansia järviä ja puhtaat vedet, saataisiin tavallansa tuloja siitä, että viedään. Tämä oli hyvin poikkeuksellinen tieto, että tuo tuontimäärä on noin monikymmenkertainen.

Tulee mieleen, että Lahdessa oli jotkut isot kisat joku aika sitten. Siellä Salpausselän alakin on hienot vesivarat. Siellä järjestettiin muistaakseni hiihtokilpailut, vai mitkä ne olivatkaan, ja sinnekin tuotiin ulkomailta vesi. Eli kyllä tässä jonkinlainen järjen käyttö pitää saavuttaa tähän. Toivoisin, että vihreät huolestuisivat vaikka päästöistä, jotka aiheutuvat veden kuljettamisesta edestakaisin ja varsinkin sen tuonnista tänne tuhansien järvien maahan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Lehto.

17.25 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää nosti esille tämän surullisen kuuluisan ulkomaalaisen pulloveden tapauksen. Tästä on meillä Lahdessa opittu. Oli pakko ottaa puheenvuoro ja kertoa, että Lahden seudulla on maailman paras vesi, mitä tulee kotitalouksille. Se sieltä Salpausselän soraharjujen läpi suodattuu ja on todella hyvän makuista. Täytyy sanoa, että kun täällä pääkaupunkiseudulla vettä maistaa hanasta, niin on eroa kuin yöllä ja päivällä. Tätä kannattaisi aina kyllä mainostaa, että meiltä Suomesta löytyy maailman parasta vettä. Meille ei kannata tuoda vettä ulkomailta, kannattaa käyttää kotimaista vettä. Vielä loppuun täytyy todeta, että Lahden seudulla on maailman paras juomavesi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 281/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.26 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos myös äskeisestä keskustelusta, hyvät edustajakollegat. Toivon, että nämä puheenvuoroissanne esiin nostamanne hyvät huomiot — jotka liittyvät niin ikään kotimaisten marjatuotteiden kohteluun ja toisaalta myöskin ihan perusteltuun huoleen soke-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

rittomien tuotteiden terveysvaikutuksista — voivat olla asioita, joihin valtiovarainvaliokunta ja mahdolliset lausuntovaliokunnat voivat perehtyä. Pidän niitä keskustelun lähestymiskulmia oikeina, samoin tätä kotimaisuutta ja vesikeskustelua, jonka edustaja Autto puheenvuorossaan avasi.

Mutta sitten siirrytään verotuksen aivan toisenlaiseen aihepiiriin. Nimittäin, arvoisa puhemies, vaikka emme aivan kaikkia hallituksen linjaamia verotusta koskevia esityksiä enää katsoneet lainkaan tarkoituksenmukaisiksi tuoda eduskunnalle tällä vaalikaudella, niin on joitain merkittäviä verolakeja vielä etenemässä. Tämä esitys kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi on minusta sellainen.

Tässä siis ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi Suomessa louhittuihin kaivosmineraaleihin kohdistuva vero. Soveltamisalaan kuuluvat kaikki kaivoslaissa tarkoitetut kaivosmineraalit, lukuun ottamatta kullanhuhdonta. Veron tavoitteena on ottaa huomioon kaivoslaissa tarkoitettujen kaivosmineraalien luonne uusiutumattomana luonnonvarana ja ohjata yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus niiden käytöstä veron muodossa. Verolla ei ole ympäristönsuojelullisia tavoitteita. Kaivostoimintahan perustuu pitkälti lupajärjestelmään, ja ne asiat ratkotaan luvituksessa. Kaivos- ja ympäristölainsäädäntö on niitä varten. Esitys perustuu hallitusohjelmakirjauksiin ja talousarvioneuvotteluissa hallituksen matkan varrella tehtyihin päätöksiin.

Ennen tämän esityksen valmistelua on pohdittu toteuttamisvaihtoehtoja verolle valtioneuvoston TEAS-hankkeessa vuonna 21 ja erikseen vielä työryhmässä nyt kuluvan vuoden keväällä. Sen pohjalta on tehty esitetty veromalli, joka olisi luonteeltaan, voi sanoa, rojalittyypinen suoritus, joka olisi mahdollisimman yksinkertainen ja kaavamainen. Verovelvollinen olisi pääsääntöisesti kaivosyhtiö, joka on louhinut kaivosmineraalin ja jolta edellytetään kaivoslainsäädännössä tarkoitettua lupaa tähän kaivostoiminnan harjoittamiseen. Metallimalmien vero olisi 0,6 prosenttia malmin sisältämän metallin verotusarvosta, ja se perustuisi lähtökohtaisesti maailmanmarkkinahintoihin. Muiden kaivosmineraalien vero olisi 0,2 euroa tonnilta louhittua kaivosmineraalia kohti.

Arvio verotuotosta on 25 miljoonaa euroa vuodessa. Pidän erityisen tärkeänä sitä, että verotuotosta 60 prosenttia tilitetään kaivosten sijaintikunnille, sinne missä kaivostoimintaa tapahtuu ja jossa se heijastelee monin tavoin kunnan ja kuntalaisten arkeen. Vastaavasti 40 prosenttia vähemmän siis tulee valtiolle. Verotuotto tilitettäisiin sille kunnalle, jossa kaivos sijaitsee. On hyvin merkittävää ja kauan toivottua, että kaivoskunnat saisivat myös paikallisesti osuuden yhteiskunnalle ohjattavasta kohtuullisesta korvauksesta kaivosmineraalivarojen käytöstä.

Tässä yhteydessä totean, arvoisa puhemies, omana näkemyksenäni, pohjoisen alueella-kin tästä paikallisten päättäjien kanssa keskustelleena, että on aivan oikein, että tämän keskustelun yhteydessä avataan pohdinta, jota myös hallitus omissa neuvotteluissaan kävi läpi, että onko oikein, että vero kohdistuu yhteen paikkakuntaan, koska kaivostoiminnan heijasteet voivat olla huomattavasti yhtä paikkakuntaa laajemmat. Nyt kuitenkin, kun luodaan ihan kokonaan uusi vero, tämä on minusta perusteltu lähtötilanne. Mutta olen esimerkiksi hyvin avoimin mielin suhtautunut esityksiin, jotka vastaisivat ikään kuin MAL-sopimuksia kaivosalaan liittyen, vastaavasti aluepoliittisia asioita ja vaikutuksia alueelle ikään kuin selvittäviä ja ne tunnistavia ratkaisuja, joissa myöskin nähtäisiin kaivostoiminnan laajemmat vaikutukset alueelle. Mutta nyt oleellista oli, että me saimme aikaiseksi veron, jossa ylipäätään verotuottovaikutus näkyy myös alueelle. Se on minusta yhteiskuntapoliitti-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

sesti erittäin oikea linjaus, koska siellä se kaivostoiminnan ja mineraalilouhinnan vaikutus todella näkyy.

Ja, arvoisa puhemies, tässä esityksessä ei ehdoteta muutoksia valtionosuuslakiin, vaan arvio kaivosmineraaliveron sisällyttämisestä valtionosuuksien tasausjärjestelmään tehdään omana kokonaisuutena ja myöhemmin osana laajempaa kuntien rahoitusjärjestelmän kehittämistä.

Puhemies! Muutama sana vielä esityksen keskeisistä vaikutuksista: 25 miljoonaa verotuottoa, se 10 miljoonaa valtiolle, 15 miljoonaa kunnille, ja ensimmäistä kertaa verotuotto kertyisi vuonna 25. Käytännössä tämä olisi esimerkiksi vaikkapa Sodankylän, Sotkamon, Keminmaan ja Kittilän kuntien osalta suhteellisen suuri verotuotto kunnan muihin verotuloihin nähden, sillä alueella todellakin sijaitsee suuria metallimalmikaivoksia. Verorasituksesta valtaosa, arviolta noin 22 miljoonaa euroa, kohdistuisi juuri metallimalmiin ja suurin verorasitus tietysti tuotannon arvoltaan suurimpiin kaivoksiin. Muiden osuus olisi 3 miljoonaa euroa, siis muiden kuin metallimalmikaivosten. Verorasitus painottuisi muutamaa louhintamäärältään suureen kaivokseen, joihin kuuluvat Siilinjärven apatiittikaivos ja kaksi suurehkoa kalsiittikaivosta.

Voidaan arvioida, että valtaosa verorasituksesta jäisi kaivostoimialan maksettavaksi, koska hinnat määräytyvät globaalisti. Tämä merkitsee sitä, että verolla ei olisi vaikutusta jatkojalostuksessa syntyvien tuotteiden, metallirikasteiden tai lannoitteiden, hintoihin. Tätäkin pidän tärkeänä. Vaikutusta hintoihin voisi olla ehkä ainoastaan sellaisessa tilanteessa, jossa kaivostuotanto vähenisi Suomessa tämän veron takia ja suomalaisesta kaivostuotannosta valmistetut tuotteet, kuten lannoitteet, on myyty suomalaisille ostajille maailmanmarkkinahintaa selvästi edullisemmin esimerkiksi pienempien kuljetuskustannusten takia.

On totta kai väistämätöntä, että tämä rojalittytyyppinen vero muodostaa kustannuserän kaivosyrityksille ja alentaa toiminnan kannattavuutta, mutta vaikutusta pienentävät kuitenkin suhteellisen pieni tuottotavoite ja verokanta. Parametrit on asetettu sillä tavalla, että vero on ennen kaikkea periaatteellinen. Ehdotetun suuruinen arvorajalti muuttaisi toiminnan metallimalmikaivoksissa kannattamattomaksi hyvin harvoin, karkeasti arvioiden noin 1—2 prosentissa kaivoshankkeita — siis sitä kautta turvallinen ratkaisu.

Tämä on yksinkertaistettu versio, uusi vero, kaivosmineraalivero, ja ehdotettavan veromallin lisäksi valmistelussa on arvioitu myös nettotulon verottamiseen perustuvien veromallien sopivuutta lähtökohdaksi. Ja kun aikanaan tästä nyt saadaan ensivaiheen kokemukset ja myös vaikutukset, enemmän tietoa, on syytä arvioida, miten tätä veromallia tulisi kehittää myös itse veromuodon mutta myös tämän tuotonjaon kuntakysymyksen osalta.

Lait olisi tarkoitettu tulemaan voimaan, arvoisa puhemies, vuoden alusta vuonna 2024. Lakia sovellettaisiin niihin kaivosmineraaleihin, joita koskeva veron suorittamisvelvollisuus syntyy lain voimaantulon jälkeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kiviranta.

17.33 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Kaivostoiminta on lisääntynyt Suomessa erityisesti viime vuosikymmenen aikana, ja näyttää siltä, että kyseessä on vasta alkukehitys. Meillähan tiedetään olevan varsin rikkaat kaivosmineraalivarat. Kaiken aikaa on käyty keskustelua kaivostoiminnan yhteiskunnalle aiheuttamista hyödyistä ja haitoista sekä siitä, miten yhteiskunnalle voitaisiin ohjata kohtuullinen korvaus uusiutumattomien kaivosmineraalivarojen käytöstä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Tässä yhteydessä on noussut esiin myös erillinen kaivosmineraalivero. Luonnonvaroja koskevan kansainvälisen kilpailun kiristyessä kansallinen sääntelymme ei saa johtaa tilanteeseen, jossa kaivosmineraalit myydään ilman kohtuullista korvausta Suomen rajojen ulkopuolelle. Kaivosmineraalit ovat luonteeltaan kerran hyödynnettäviä luonnonvaroja, joiden hyödyntämisestä yhteiskunnan tulee saada korvaus.

Nyt ollaan ottamassa käyttöön uusi Suomessa louhittuihin kaivosmineraaleihin kohdistuva vero. Vero olisi luonteeltaan rojalittytyyppinen suoritus. Ehdotettava veromalli olisi mahdollisimman yksinkertainen ja kaavamainen. Ehdotuksen perusteella metallimalmien vero määräytyisi arvoperusteisesti ja muiden kaivosmineraalien vero määräperusteisesti. Verovelvollinen olisi se, joka on louhinut kaivosmineraalin ja jolta edellytetään kaivoslainsäädännössä tarkoitettua lupaa kaivostoiminnan harjoittamiseen. Kaivosten sijaintikuntien osuus kaivosmineraaliveron tuotosta olisi 60 prosenttia ja valtion osuus 40 prosenttia. Tietysti tuo kunnan osuus saisi olla suurempikin, mutta hyvä näin. Verotuotto tilitettäisiin sille kunnalle, jossa kaivos sijaitsee.

Verotuottoa kertyisi niille 45 kunnalle, joiden alueella sijaitsee kaivos. Osassa kaivoskuntia verotuotto jäisi suhteellisen vähäiseksi, mutta sellaisissa kunnissa, joissa on suuria metallimalmikaivoksia, verotuotto olisi suhteellisen suuri suhteessa kunnan muihin verotuloihin. Esimerkiksi Sodankylän, Sotkamon, Keminmaan ja Kittilän kaivosmineraaliverosta saamat tulot vastaisivat kaivosten julkisten tuotantolukujen perusteella arvioiden noin 10–20:tä prosenttia näiden kuntien muutoin saamista verotuloista vuonna 2024.

Suurin osa veron tavoitteen mukaisesta yhteiskunnan saamasta korvauksesta uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä kohdentuisi kaivosten sijaintikunnille eikä suomalaiselle yhteiskunnalle kokonaisuudessaan. Käytännössä noin puolet verotuotoista kohdentuisi niille neljälle kunnalle, joissa on suuria metallimalmikaivoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

17.37 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! On todellakin korkea aika, että Suomessa otetaan käyttöön erillinen kaivosvero. Maaperän mineraalit ovat yhteistä omaisuuttamme, ja on tärkeää, että yhteiskunta saa niiden louhimisesta kohtuullisen korvauksen, varsinkin kun valtio joutuu viime kädessä kantamaan vastuun myös mahdollisista ympäristövahingoista. Kaivosveron toteuttamistapa on saanut kiitosta, sillä valittu malli on selkeä ja estää tehokkaasti verovälttelyä.

No, sen sijaan veron taso taas on kansainvälisestikin vertailtuna poikkeuksellisen matala. Metallimalmien vero olisi 0,6 prosenttia niiden arvosta, kun muissa maissa alimmat tasot ovat kahden ja viiden prosentin välillä. On huomioitava, että toimialan näkymät ovat hyvät, kaivosyritysten liikevaihdon odotetaan kasvavan ja Suomea pidetään erittäin houkuttelevana paikkana kaivosteollisuudelle. Olisi siis perusteltua ja varsin kohtuullista, että kaivosveron tasoa pyritäisiin tulevaisuudessa nostamaan. Vasemmistoliitto on jo ennen nykyisen hallituskauden alkua esittänyt maltillista metallimalmien kahden prosentin rojaltiveroa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto kannattaa kaivostoiminnan harjoittamista Suomessa. On reilua, että me osallistumme esimerkiksi vihreän siirtymän vaatimien mineraalien louhimiseen. Ympäristösäätelyssä on kuitenkin edelleen tiukentamisen varaa. Esimerkiksi malmia saa etsiä myös alueilla, jotka ovat aivan liian arvokkaita luontopääomaltaan annettavaksi teollisuuden käyttöön. Esimerkiksi ympäristöjärjestöt ja matkailuyritykset

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

ovat vaatineet kaivoslain läpiviemistä mutta lisäksi kaivoslainsäädännön kokonaisuudistusta seuraavalla hallituskaudella. Suomen kaivoslainsäädäntö ei nykyisellään vastaa tämän päivän tarpeisiin ja tekee kaivostoiminnan lisäämisestä riskialtista.

Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että tämä kaivoslainsäädännön ja myös kaivosverotuksen uudistustyö on aloitettu, mutta samalla haluan myös peräänkuuluttaa sitä, että kunnianhimon tasoa voidaan vielä jatkotyössä nostaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Hänninen.

17.39 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Metallimalmeja ja sivukiveä louhitaan Suomessa enemmän kuin koskaan. Siksi myös kaivostoiminnan sääntelyä on ollut aiheellista parantaa — se on korostanut tarvetta kaivostoiminnan sääntelyn parantamiselle.

Olemme uudistaneet kaivoslainsäädäntöä laajasti hallituskauden aikana, ja nyt käsitellyssä oleva kaivosvero on yksi kokonaisuuden tärkeimmistä hankkeista. Ajatus kaivosveron taustalla on yksinkertainen ja oikeustajua puhutteleva. Metsien lisäksi myös kaivosmineraalit ovat tärkeää yhteistä kansallista omaisuuttamme, ja niiden käytöstä tulee saada kunnollinen korvaus. Kaivostoiminta on elinkeinona tärkeä, mutta emme saa kuitenkaan lahjoittaa yhteistä omaisuuttamme kansainvälisille suuryrityksille ilmaiseksi. Myös talousvaliokunta on lausunut, että luonnonvaroja koskevan kansainvälisen kilpailun kiristyminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa kaivosmineraalit myydään ilman kohtuullista korvausta Suomen rajojen ulkopuolelle. Tästä on helppoa olla samaa mieltä.

Arvoisa puhemies! Esitys on tärkeä askel oikeaan suuntaan. On ylipäänsä poikkeuksellista, että Suomen kaltaisessa pitkän linjan kaivosmaassa ei ole aiemmin peritty lainkaan kaivosveroa. Kun kaivosmineraalit on kerran kaivettu, eivät ne enää uusiudu kenenkään meistä elinaikana tai kenties edes tämän maailman aikana. Jos kaivetuista mineraaleista ei kaivamisen hetkellä makseta veroja, ne annetaan pois käytännössä ilmaiseksi, ja tämän vuoksi kyseessä on erittäin tervetullut ja kaivattu muutos kaivostoiminnan sääntelyssä. Yhteiskunnan kuuluu saada korvaus.

Vaikka otamme askeleen oikeaan suuntaan, olisi meillä kuitenkin varaa vielä pidempään askeleeseen. Esimerkiksi metallimalmien kohdalla veron esitetään olevan vain 0,6 prosenttia rikasteeksi toimitettavan metallin arvosta ja muiden kaivosmineraalien kohdalla 20 senttiä jokaiselta louhitulta 1 000 kilolta. Lyhyesti sanottuna veron taso on todella matala. Näin on huomauttanut myös esimerkiksi yritystoiminnan vaikutuksiin perehtynyt kansalaisjärjestö Finnwatch. Kansainvälisessä vertailussa metallimalmeista perittävä arvo-orojalti on yleensä alimmillaan 2—5 prosentin välimaastossa, joten olemme nyt esittämässä poikkeuksellisen matalaa verotaso.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi kohtuullisen korvauksen saaminen, ja on aiheellista kysyä, onko nyt ehdotettu verotaso kohtuullinen. Nykyiseen tasoon päädyttiin siksi, että veron suuruus on määritetty sille asetetun 25 miljoonan euron tuottotavoitteen mukaan. Näkemykseni kuitenkin on, että kohtuullisen korvauksen saamiseksi voisimme vaatia verolta suurempiakin tuottoja. Onhan kuitenkin kyseessä hinta kansallisomaisuudestamme — meidän on annettava sille siis arvoa. On myös vastuullista julkisen talouden hoitamista kiinnittää huomiota myös valtion tulopuoleen, jolla rahoitamme hyvinvointivaltiomme tärkeitä peruspalveluja.

Arvoisa puhemies! Nämä kriittiset huomiot sanottuani haluan kuitenkin vielä korostaa, että kaivosvero ja sen ympärillä oleva laajempi kaivoslainsäädäntö on ehdottoman tärkeä

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

ja pitkään kaivattu uudistus. Uudistuksessa on monia hyviä elementtejä, mutta vasemmistoliiitto on valmis tekemään parannuksia esimerkiksi kaivosten ympäristönsuojelun tasoon vielä tämän eduskuntakäsittelyn aikana. Kaivostoiminta on tärkeässä osassa esimerkiksi reilun siirtymän toteuttamisessa. Sitä tulee kuitenkin Suomessa toteuttaa sellaisilla pelisäännöillä, joissa yhdistyvät niin ekologinen, yhteiskunnallinen kuin taloudellinenkin keskeisyys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäkelä.

17.44 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Harvoin sellaista puheenvuoroa pääsen pitämään, että kannatan jonkin uuden veron säätämistä tai entisen korottamista. Se on poikkeuksellista. Nyt tässä tapauksessa kuitenkin tästä kaivosverosta puhuttaessa pidän sellaisen puheenvuoron, jossa pidän tämän kyseisen veron säätämistä hyvänä asiana. Miksi näin? Malmivarat ovat kansallisomaisuutta, ja niitä hyödynnetään myöskin ulkomaalaisomisteisten yritysten toimesta, ja tämän tuloksena Suomen kyllä kuuluu saada oma osuutensa niiden malmivarojen tuotosta itselleen verotuksen kautta. Siksi tämä vero on mielestäni hyvä asia.

Kaivostoimintaa sinänsä Suomessa tarvitaan. Suomesta löytyy erilaisia malmeja, ja niitä pitää voida hyödyntää, kunhan se tehdään niin, että se huomioi ympäristötekijät ja maisemalliset tekijät riittävällä tavalla. Ei voi ajatella niin, että meillä olisi kaivostoiminnan täyskielto Suomessa. Se ei ole tätä päivää eikä realismia eikä elinkeinoelämämme tarpeiden mukaista, mutta nämä asiat on silti huomioitava ja verotuoton kaivostoiminnasta on jätävä Suomeen, samalla kun ympäristövaikutukset huomioidaan ja sitä rahastoa puskuroidaan riittävästi, että voidaan hoitaa ne mahdolliset ympäristöongelmat.

Mitä tulee tämän veron tasoon, jota aiemmat puhujat ovat hieman kritisoineet liian matalaksi, niin on varmaan syytä, että valiokunta tätä asiaa käsitellessään selvittää näitä verotasoja verrokkimaissa ja sitä, olisiko jo tässä vaiheessa syytä tehdä joitain korjauksia veron tasoon Suomessa vai olisiko syytä jättää seurantaan tulevaisuuden kannalta, miten tämä vero kehittyy ja käyttäytyy, mitä se tuottaa ja onko se meille jonkinlainen kilpailuetu, että meillä on matalampi verotaso kuin muissa maissa, ja sen mukaan sitten säätää tätä veroa. Eli valiokunnalle harkintaa mietinnön käsittelyvaiheeseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

17.46 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Saarikkoa täytyy kiittää siitä, että todella tässä hallituksen loppuvaiheen aika kaoottisessakin tilanteessa, jota eduskunta on tässä joutunut todistamaan, olette kuitenkin priorisoineet tämän lakiesityksen ja tuotte esityksen siitä, että Suomeen säädetään tällainen kaivosvero. Tämä on monessakin mielessä erittäin tärkeä ja tarpeellinen uudistus.

On totta, että kun tässä maailmanajassa Euroopan strateginen autonomia korostuu ja toisaalta samaan aikaan pyrimme saamaan aikaan tällaisen puhtaan teknologian siirtymän, siirtymän puhtaaseen energiatalouteen, niin näitä maaperämme rikkauksia tarvitaan aivan valtavasti. Tässä mielessä Suomelle tietysti avautuu mahdollisuus viisaalla politiikalla luoda sen kaltaista kestäväää kasvua maallemme, mitä olemme osanneet tehdä vaikkapa metsäteollisuuden osalta niin, että Suomessa metsiä on vastuullisesti hoidettu ja niitä on pystytty viisaasti hyödyntämään niin, että aivan tuolta 1600-luvulta asti olemme saaneet maal-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

lemme vaurautta ammennettua tavalla, joka on sitten luonut hyvinvoinnille edellytyksiä. On selvää, että tässä kaivostoimialassa on vastaavanlaisia mahdollisuuksia kuin mitä näemme vaikkapa naapurimaassamme Ruotsissa, joka tällä hetkellä vaurastuu suunnottomasti tässä tilanteessa, jossa todella tätä puhtaan teknologian siirtymää tehdään. Mutta, arvoisa puhemies, se vaatii sitä, että meillä lainsäädäntö on monella tapaa kunnossa.

Kun valtiovarainministeri kuvasi sitä, että kaivosveron merkitys on ehkä enemmän periaatteellinen, niin varmasti se sitä onkin, mutta on sillä myös valtava käytännön merkitys näille paikkakunnille, joilla kaivostoimintaa harjoitetaan, esimerkiksi Sodankylälle, Kittilälle, toisaalta Kemimaalle, Sotkamolle. Kyllä siellä näitä tuloja todella kaivataan. Ja oli todella tärkeää havaita, että myös valtiovarainministeri Saarikko ajattelee samoin kuin itse, että kun kaivosten yhteiskunnallinen merkitys on niin valtavan suuri ja ne konkreettiset vaikutuksetkin usein ulottuvat laajemmalle kuin se sijaintikunta, niin päästäisiin tällaiseen, juurikin MAL-sopimusten kaltaiseen KAL-ajatteluun siitä, että kaivos, asuminen ja liikenne saataisiin soviteltua yhteen. Ja kun nyt tästä kunnan osuudesta on ajateltu, että se on se 60 prosenttia, niin se valtiolle tuleva 40 prosenttiakin veron tuotosta vähän ikään kuin korvamerkittäisiin näihin KAL-tyyppisiin sopimuksiin sitten sille alueelle, jolle valtio ohjauttaa käden liikenneinfran kehittämiseen, asumisen kehittämiseen, jotta nämä hankkeet sitten myös sen paikallisen aluetalouden näkökulmasta voisivat kestävästi toteutua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Bergqvist.

17.49 Sandra Bergqvist r: Arvoisa puhemies! Tämä kaivoslaki on varmasti ihan hyvä ja se on perusteltukin, mutta haluan kuitenkin tuoda esiin vähän muitakin näkökulmia, lähinnä kalkkikaivosten toiminnasta. 95 prosenttia kalkista jää Suomeen, siis ihan suurin osa siitä, mitä kalkkikaivoksista tulee. Tämä käytetään paperiteollisuuteen, elintarviketeollisuuteen, maatalouteen, veden puhdistamiseen ja rakennusteollisuuteen.

Vaikka asunkin semmoisessa kunnassa, mistä löytyy iso kalkkikaivos, niin en voi olla ajatteleminen sitä, minkälaisia vaikutuksia näillä uusilla veroilla on tähän toimintaan. Meidän täytyy myös varmistaa, että ei ammuta itseämme jalkaan: tiedämme esimerkiksi just sen, että maatalous on kovassa ahdingossa, tiedetään, että paperiteollisuus on Suomelle erittäin tärkeä, suomalaiset tarvitsevat edelleenkin ruokaa, myös elintarviketeollisuus kärsii tästä, ja tarvitaan myös tulevaisuudessa puhdas vesi, puhumattakaan rakennusteollisuudesta, mikä myös on tietysti äärimmäisen tärkeä Suomelle. Haluan vain nostaa esiin tässä, että kun luodaan tämäntyyppisiä uusia veroja, niin meidän pitäisi miettiä myös tätä kokonaisuutta, että jos nostetaan meidän omien hinnat, niin millä tavalla tämä sitten edistää Suomea. Tämmöisenä kommenttina tässä. Olisi äärimmäisen tärkeää, että just nämä teollisuudet pysyvät kuitenkin jatkossakin kannattavana ja mahdollisena Suomessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Holopainen.

17.51 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomalaisen kaivoslainsäädännön mal-lihan on ollut ”hyödyt muille ja haitat meille”, jos näin voi hieman kärjistää. Totta kai jonkun verran työpaikkoja syntyy, mutta automatisoituvassa kaivosteollisuudessa työpaikkojen määrä ei ole kovinkaan merkittävä, kun sitä tarkastellaan valtakunnallisella tasolla. Tämä on totta kai hyvin pääomaintensiivinen ala, ja on tärkeää, että tällaisessa mallissa, jollainen Suomen kaivoslainsäädäntö on, jossa valtauseriaatteella mikä tahansa yhtiö

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

mistä tahansa maasta voi varata oikeastaan minkä tahansa alueen ja hyödyntää ne ainutkertaiset mineraalit, saadaan kuitenkin nyt vihdoinkin tämä kaivosvero, jota vihreät ovat kannattaneet pitkään.

Olisi varsin vastuutonta nämä ainutkertaiset mineraalit jakaa pois käytännössä ilmaiseksi. Näin ei toimi juuri mikään maa, jos mikään. Kaikki ovat kyllä ymmärtäneet, että tavalla tai toisella niistä mineraaleista täytyy myöskin periä hyöty yhteiskunnalle, koska nehan ovat meidän yhteisiä varoja. Tosin tässä meidän kaivoslainsäädännössä näin ei valitettavasti ole.

Kaivoslainsäädäntö tarvitsee laajemman remontin. Tämä kaivosvero ei tule vastaamaan kaikkiin ongelmiin. Jotta kaivostoiminta Suomessa on kestävä, sen täytyy olla myös sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä, ja tämä on totta kai kaikkien etu. Toivon, että tästä valitsisi yhteisymmärrys, että meidän tulee asettaa riittävät ekologiset reunaehdot myös kaivostoiminnalle, kuten muullekin teolliselle toiminnalle: Täytyy olla riittävät vaatimukset veden puhdistukselle ja suljetut vesikierrot, ja pitää minimoida louhintaa. Sitä ei voi toteuttaa niin, että ajatellaan, että louhimisen määrällä ei ole merkitystä, kun tiedetään, että itse asiassa suurin osuus jätteestä syntyy Suomessakin louhinnasta ja sivukivestä, jonne jää sitten edelleen erilaisia päästöjä aiheuttavia aineita, jotka valuvat sitten vesistöihin. Suomesakin vesistöt ovat lähistöllä, ja sateiden mukana sivukivikasat siellä vaikuttavat ympäristöön hyvin pitkään. On nostettu myös aiheellisesti esiin, että kaivosten pohjarakenteiden pitäisi olla kestävämpiä, kun tiedetään, että niiden pitäisi kestä siellä jopa satoja vuosia ja päästää mahdollisimman vähän päästöjä ympäristöön.

Ei voida puhua kestävästä kaivostoiminnasta ennen kuin nämä asiat saadaan kuntoon, ja yksi osa tästä on toki yhteiskunnalle kerättävä vero. On valitettavaa, että veromalli ei ole ympäristövero, jolla pyrittäisiin myös louhinnan määrää hillitsemään, kun tiedetään, että luontokato on yksi ihmiskuntaa uhkaavista vakavimmista uhista ja meidän pitäisi samaan aikaan myös vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä. Tässä on ilmeinen ristiriita, joka tulee ratkaista myös uusilla materiaali-innovaatioilla, joita nyt esimerkiksi metsäteollisuuden yhtiö Stora Enso pyrkii kehittämään Kotkan koelaitoksessa, jossa puupohjaista akkumateriaalia kehitetään. Eli tarvitsemme maltillista kaivostoimintaa, ja tarvitsemme myös luonnonvarojen käytön hillintää ja myöskin kulutuksen hillintää, jos aiomme tämän planeetan pelastaa, toivottavasti yhteisenä tavoitteena. Ja se, mikä tehdään, tulee tehdä kestävästi.

Tässä vielä jää nyt ratkaisematta se, miten kuntaosuus tasataan ja miten valtionosuudet hoidetaan. Se tulee myöhemmin vastaan. Tärkeää olisi huomioda, että kuten valtiovarainministeriökin on todennut, tämänkaltaiset verot tulisi yleensä kohdistaa yhteiskunnalle laajasti ja ne tulisi yleensä kohdistaa valtiolle, joka jakaa sitten myös kuntaosuuksia totta kai normaalina osana verotusmalleja. Myöskin tulisi huomioda, että kaivoksen hyöty ja haitta eivät kohdistu vain yhden kunnan alueelle, vaan siinä ovat myöskin naapurikunnat, jotka voivat pahimmillaan saada haittavaikutuksia mutta eivät sitten tätä verotuloa. Sekin olisi ollut hyvä käydä läpi.

Ennen kaikkea olisi ollut fiksua ottaa mallia Norjasta, joka on toiminut varsin viisaasti ihan maailman mittakaavassa Norjan luonnonvarojen suhteen. Elikkä Norja on perustanut öljyrahaston, joka on kasvattanut koko ajan arvoaan ja korolle korkoa, ja tämä hyöty tulee sitten myös tulevien sukupolvien käyttöön, koska kuten tiedetään, nämä mineraalit tosiaankin ovat vain kerran hyödynnettävissä. Näin ollen ne eivät ole mineraaleja, jotka ovat ikään kuin yhden kauden kuntapäätäjien omaisuutta jossain tietyssä kunnassa, vaan ne

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

ovat koko yhteiskunnan omaisuutta ja ennen kaikkea ne ovat myös tulevien sukupolvien omaisuutta, koska eihän voida toimia niin, että vain hyödyt käytetään tietyssä ajassa ja siten haitat jäävät vaikuttamaan hyvin pitkäaikaisesti. Viisainta olisi ollut toimia kuten Norja on äärimmäisen hyvin toiminut öljyrahaston suhteen, joka todellakin sitten myös tasaa tätä hyötyä tuleville sukupolville, kun tiedetään, että mineraalit ovat tuhansia vuosia siellä maan alla mutta vain kerran hyödynnettävissä. Siinä mielessä vertaukset metsäteollisuuteen eivät ole kovinkaan osuvia, koska metsät kuitenkin ajan myötä uusiutuvat mutta mineraalien osalta näin ei ole.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt valitettavasti puoli tuntia on jo ylitetty, eli keskustelu ja asian käsittely tässä yhteydessä nyt keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.57.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.15.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Juuso poissa. — Edustaja Mäenpää.

19.15 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Jäin tänne saliin, koska nämä kaivoksiin liittyvät lait ovat aika herkkiä monen mielestä, ja ajattelin nyt ihan oman näkökulman tuoda siihen, mitä täällä aikaisemmin joku sanoi, että hyvin usein näistä kaivoksista ovat hyödyt menneet muille ja haitat ovat jääneet meille. Tällä nyt tavallansa pyritään saamaan valtiolle hyötyä, eliä asetetaan kaivosmineraaliveroja Suomessa louhittaviin mineraaleihin. Tästä verosta sitten sille kunnalle, missä tämä kaivos sijaitsee, menisi 60 prosenttia ja valtiolle jäisi sitten 40 prosenttia.

Tämä kaivoshomma on semmoista pitkäjänteistä työtä, ja itselläni ei hirveästi ole kokemusta muuta kuin yhdestä vanhasta kaivoskylästä, jossa olen käynyt. Outokumpu on perustanut vuonna 52 Vihantiin semmoisen kuin Lampinsaaren kaivoskylän. Voisi sanoa, että se on rakennettu ihan täysin metsään, sinne on rakennettu koulut, elokuvateatterit, asunnot ja kaikki, ja sitten toiminta on heikon kannattavuuden johdosta lopetettu vuonna 92. Sieltä Lampinsaaresta silloin nostettiin sinkkiä, kuparia, lyijyä, kultaa ja hopeaa. Tämä on minun mielestäni ehkä aika surullinen tarina. Me voidaan tästä nyt laskea, että se kaivoksen elinikä on ollut 40 vuotta. Minä en edes ole ihan varma siitä, ovatko sieltä mineraalit ehtyneet. Käsittääkseni eivät, vaan yleinen mineraalien, näitten malmien, hinta on laskenut niin alas, että se on tullut kannattamattomaksi. Ja sitten kun se on lopetettu vuonna 92, niin sieltä räjäytettiin se kaivoskuilu alas. Ymmärtääkseni ei mennyt montaa vuotta eteenpäin, kun tämä olisi ollut taas hyvinkin kannattava kaivoskylä. Että näissä pitäisi olla pitkäjänteisiä.

Minusta tuntuu pahalta, että kun tuo kaivoksen perustaminen on pääomavaltainen ala, niin hyvin usein, kun tänne Suomeen tulee kaivoksia, se on aina joku ulkomainen yhtiö. Minun mielestäni meidän pitäisi ottaa sitä kaivostoimintaa enemmän suomalaisiin käsiin,

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

valtion käsiin. Siihen voisi käyttää jopa riskirahaa sillä tavalla... Haluan nyt verrata tätä siihen, että jos me otetaan yhteisiä velkoja Euroopan unionin kanssa — käytännössä otettiin viisi miljardia nettovelkaa tässä elvytyspaketin yhteydessä — niin miksi me ei perusteta kaivoksia itse ja oteta yhtä lailla sitä velkaa. Elikkä me annetaan riskirahaa Euroopan unionille mutta ei suomalaiselle kaivosteollisuudelle. Tämä olisi jotenkin parasta: kun hyvin usein niistä kaivoksista jää haittoja, niin silloin olisi parasta, kun se olisi suomalaisten käsissä. Silloin me tiedettäisiin, mitä se on tuottanut, ja sen tuoton jälkeen, kun tuotto loppuu sieltä, me myös kannettaisiin sitten samalla vastuuta ja me pystyttäisiin paljon paremmin kontrolloimaan sitä, syntyykö niitä haittoja vai ei, ja pystyttäisiin estämään niitä haittoja. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 34 a luvun 1 ja 4 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 271/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään myöskin se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.58 Ulkoministeri Pekka Haavisto (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys 271/2022, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi terrorismin ennaltaehkäisyä koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen Riiassa 22.10.2015 tehdyn lisäpöytäkirjan ja sen voimaansaattamislain. Lisäksi vähäisiä muutoksia ehdotetaan terrorismirikoksia koskeviin rikoslain rangaistussäännöksiin.

Terrorismin ennaltaehkäisyä koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.6.2007. Yleissopimuksen on ratifioinut 43 valtiota sekä Euroopan unioni. Suomen osalta yleissopimus tuli voimaan 1.5.2008. Yleissopimuksen tarkoituksena on toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä terrorismin ehkäisemiseksi noudattaen samalla oikeusvaltioperiaatetta, demokraattisia arvoja, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

Lisäpöytäkirjan tarkoituksena on edistää YK:n turvallisuusneuvoston syyskuussa 2014 hyväksymään terrorismiin syyllistyviä vierastaistelijoita koskevaan päätöslauselmaan 2178 sisältyvien velvoitteiden täytäntöönpanoa. Päätöslauselman tarkoituksena on siinä mainituin toimenpitein torjua ulkomaille terrorismirikosten tekemistä varten tai niiden tekemistä edistävässä tarkoituksessa lähtevien henkilöiden — foreign terrorist fighters — muodostamaa uhkaa. Vierastaistelijat määritellään henkilöiksi, jotka matkustavat muuhun

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

valtioon kuin asuin- tai kansalaisuusvaltioonsa tarkoituksessa tehdä, suunnitella tai valmistella terrorismirikoksia tai osallistua niiden tekemiseen taikka antaa tai vastaanottaa terroristista koulutusta. Lisäpöytäkirja velvoittaa sopijapuolia säätämään rangaistaviksi osallistumisen yhteenliittymään tai ryhmään terrorismia varten, koulutuksen saamisen terrorismiin, matkustamisen ulkomaille terrorismia varten, terrorismia varten ulkomaille matkustamisen rahoittamisen sekä terrorismia varten ulkomaille matkustamisen järjestämisen tai muun helpottamisen. Kriminalisointivelvoitteiden lisäksi lisäpöytäkirja velvoittaa jokaista sopimuspuolta huolehtimaan tietojenvaihdosta koskien matkustamista terroristisessa tarkoituksessa.

Pääosin kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi Suomessa terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä on merkittävästi täydennetty vuodesta 2015 lähtien. Nämä lainsäädäntömuutokset ovat johtaneet siihen, että lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä on tarvetta toteuttaa vain kouluttautumisrikosta koskeva rangaistavuuden alan laajennus. Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaa pykälää muutettaisiin niin, että rangaistavaksi tulisi kouluttautuminen myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi. Toisin sanoen rangaistavaksi tulisi kouluttautuminen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, tietynlaisten törkeiden julkisrauhan rikkomisten sekä ydinenergian käyttörikoksen tekemiseksi. Rangaistavaa on jo nykyisin kouluttautuminen muiden momentissa mainittujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä varten.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavasta rikollisuudesta. Tästä johtuen on huolehdittava sääntelyn riittävästä kattavuudesta. Kysymyksessä olevat terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ovat sellaisia, että niiden tekemiseksi voidaan ottaa koulutusta. Ne ovat myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä vakavia rikoksia, joista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Oletettavaa on, että muutoksen piiriin kuuluvia asioita ei juurikaan tulisi rikosprosesseissa käsiteltäviksi eikä lainsäädäntömuutoksella siten olisi merkittäviä viranomaisten resurssivaikutuksia tai tietyn suuruisia taloudellisia vaikutuksia. Voidaan arvioida, että tiedonvaihto lisääntyisi niiden Euroopan neuvoston maiden ja lisäpöytäkirjan allekirjoittajien kanssa, jotka eivät kuulu Schengen-alueeseen ja tee kuulutuksia Schengenin tietojärjestelmään.

Tässä, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, arvoisa ministeri. — Ja edustaja Mäkelä.

18.02 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Siitä poikkeuksellinen iltapäivä, että hallitushan tuo tänne harvinaisen hyviä esityksiä — jo toisen putkeen — peräjälkeen.

Ministeri Haavisto luetteli äsken erittäin paljon hyviä toimia terrorismin ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi, ja näitä samoja toimia muistelen perussuomalaisten tässä kuluneiden vuosien aikana esittäneen monissa eri yhteyksissä. Hyvä tietysti, että nyt näitä asioita korjattaisiin, mutta minua kuitenkin pistää hieman ihmetyttämään, miksi tämä aina edellyttää, että on joku Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirja, jokin vastaava kansainvälinen velvoite tai EU:n säätämä direktiivi tai vastaava asia, ennen kuin näitä asioita saadaan säädettyä kansallisella tasolla tiukemmiksi ja terrorismirikoksia saataisiin kriminali-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

soitua edes pykälien tasolla. Mistä johtuen Suomi on kykenemätön säätämään näitä asioita ilman, että nämä sanellaan meille jollain tavalla ulkoapäin? Miksi me olemme tässä takamatkalla? Miksi emme ole etunojassa estämässä terrorismia ja terrorismiin liittyvää koulutusta, rahansiirtoja ja vastaavia asioita? Miksi me seuraamme sitä, mitä muut tekevät?

Toinen kysymys on se, että kun näitä tekoja säädetään rangaistavaksi ja kriminalisoidaan Suomessa, niin kuitenkin Suomessa ei käsitykseni mukaan ole tehokkaasti saatu tuomittua käytännössä ketään terrorismiin liittyvistä rikoksista. Toisin kuin monissa verrokimaissamme, oikeuslaitos ei yksinkertaisesti onnistu tutkimaan, syyttämään ja tuomitsemaan ihmisiä terrorismista, vaikka Suomessa tiedetään kuitenkin olevan sellaisia henkilöitä, joilla on yhteyksiä terrorismiin. Miten tämä voi olla mahdollista, ja miten tätä tilannetta saataisiin korjattua?

Käsitykseni mukaan tämä asia olisi Valtakunnansyyttäjänviraston vastuulla. Valtakunnansyyttäjänvirasto on ollut julkisuudessa edellisen valtakunnansyyttäjän aikaan monista syistä, mutta tämä terrorismikysymys tuntuu jotenkin unohtuneen valtakunnansyyttäjän asialistalta. Onko se painettu sitten tärkeysjärjestyksessä niin alas, että joitain muita asioita tutkitaan enemmän kuin näitä vakavia terrorismirikoksia?

Tätä asiaa pitäisi mielestäni korjata, niin että nämä sinänsä hyvät pykälät saataisiin myöskin sovellettua käytäntöön ja tuomittua ja rangaistua ihmisiä, jotka näihin tekoihin syyllistyvät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäenpää.

18.05 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tämä on mielestäni sellainen hyvä lakiesitys, jota kannattaa edistää. Tässä rinnalla tulee viedä tällaista kiinteistöjen hankintaa edistävää lakia, että me voidaan ottaa paremmin huomioon nämä EU- ja Eta-alueiden ulkopuolella olevat maat, jotka ovat tehneet kiinteistöhankintoja Suomessa, koska nämä jollakin tapaa kytkeytyvät toisiinsa.

Tämä on hyvä, että tavallansa näitä vierastaistelijoita pyritään torjumaan. Itselleni muistuu mieleen noin 20 vuoden takaa semmoinen, kun silloisilla, voisiko sanoa, henkilöillä, jotka olivat huolestuneet jo silloin näistä asioista, oli tiedossa, että Suomessa oli joku vanha kiinteistö, josta kuntayhtymä oli luopumassa. Silloin pyydettiin, että valtio puuttuisi näihin kauppoihin, mutta kun ei, niin silloin nämä henkilöt ostivat itse tämän alueen, millä saatiin estettyä vierastaistelijoiden kouluttaminen Suomessa. Sellainen epäily oli, että se menee siihen tarkoitukseen.

Noin kymmenen vuotta sitten olin maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan eräässä seminaarissa, kun siellä yksi puolustusministeriön tutkija kertoi, että Suomessa koulutetaan jihadisteja. Kuten edustaja Mäkelä äsken tuossa sanoi, meillä on tietoa, että Suomessa on semmoisia henkilöitä, joita voidaan epäillä tällaisesta. Mielestäni on tärkeätä, että edistetään sitä, että tällaiset henkilöt eivät ainakaan Suomessa kouluttautuisi, ja myöskin heidän liikkeitään maiden välillä pyritään hidastamaan ja estämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

18.07 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä ja perusteltu lakiesitys, kiitos siitä ulkoministeri Haavistolle. Maailma on valitettavasti hyvin monimutkainen ja usein todella julmakin paikka, ja valtioviisaillahan on sellainen vanha sanonta, että toi-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

sen vapaustaistelija on toisen terroristi. Elikkä näitä terrorismikysymyksiä on usein myös jossain määrin hankala ratkoa. Tietysti aina terroritekojen tekeminen on väärin ja tuomitavaa, mutta tosiaan tilanteet voivat olla myös hyvin epäselviä.

Arvoisa puhemies! Nyt tietysti Suomen lähinaapurustoon on muodostunut hirvittävä tilanne sen myötä, kun Venäjä on alkanut toimia tällaisena terroristivaltiona, ei vain niin, että heidän raakalaismainen hyökkäyksensä Ukrainaan rikkoo tietysti kaikkia kansainvälisiä sopimuksia, vaan Venäjä on alkanut systemaattisesti terrorisoida ukrainalaista siviiliväestöä talven lähestyessä pyrkien katkaisemaan sähkönjakelun, vedenjakelun, sen myötä muun energiahuollon. Ja tällainen systemaattinen valtiollinen terrorismi on tietysti äärimmäisen tuomitavaa, ja esimerkiksi Euroopan parlamentti tällaisen julistuksen antoi.

No nyt, arvoisa puhemies, uutisvirrasta huomasin, että suomalainen taisteluihin osallistunut henkilö oli Ukrainassa menehtynyt taistellessaan Venäjän puolella, mikä on täysin käsittämätöntä ottaen huomioon, että Venäjä on yksin syypää tähän sotaan, Venäjä on yksin syypää siihen kärsimykseen, jonka Ukrainan kansa kohtaa, Venäjä on yksin syypää tähän kriisiin, jonka paitsi me eurooppalaiset myös esimerkiksi globaali talous nyt sitten sodan seurauksena kohtaa. On enemmän kuin kohtuullista, että Euroopan parlamentti Venäjän nimeää tällaiseksi terroristivaltioksi.

Kysyisin oikeastaan ulkoministeriltä, onko tähän liittyen nyt sitten juridisia vaikutuksia Suomeen. On täysin pöyristyttävää, että joku suomalainen lähtee taistelemaan Venäjän puolella, mutta onko tämä nyt siis sellainen terrorismirikos, mitä tässä tarkoitetaan, jos taistelee Venäjän puolella, kun Venäjä on nimetty terroristivaltioksi? Olisi varmaan hyvä tietää myöskin tämä, mikä tässä Suomen linja on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

18.10 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Kiitos! Ja kiitos erinomaisista puheenvuoroista ja kommentteista.

Ensin edustaja Mäkelälle siitä, miksi tämä on niin hidasta. Tosiaan nyt ollaan liittämässä osaksi Suomen lainsäädäntöä 2015 hyväksytty lisäpöytäkirja, ja tässä on todella ollut tällainen jännite EU:n ja sitten EU:n jäsenmaiden välillä, kenelle tämän asian hoitaminen kuuluu ja kenellä tähän on mandaattia. Nyt kuitenkin jäsenvaltiot tämän panevat täytäntöön, tämä on selvinnyt.

Puutuitte myös, edustaja Mäkelä, siihen, miksi terroristit eivät aina joudu edesvastuuseen tai onko tapahtumassa jotain tällaista koulutusta tai muuta, jota Suomessa olisi. Täytyy vain sanoa, että kaikki tiedot tällaisista, jos on epäilyksiä tai tietoja, täytyy tietysti Suomen viranomaisille toimittaa. Meillä on erinomaisella tavalla ja tehokkaasti toimiva suojelupoliisi, joka näitäkin kysymyksiä selvittää, ja tietysti poliisi- ja oikeusviranomaiset selvittävät. Uskon, että hyvä viranomaistyö ja myöskin kansalaisten yhteistyö viranomaisten kanssa auttavat näitä rikoksia, tai epäilyjä, selvittämään.

Edustaja Mäenpää otti tämän kiinteistöjenomistusasian esille, ja niin kuin on kuultu, se on tuolla puolustusministeriön puolella selvityksessä. Ministeri Kaikkonen on siihen puutunut, ja meillä on tietysti jo nyt työkaluja puuttua näihin kiinteistöhankintoihin, mutta mahdollisesti tehokkaampiakin tarvitaan.

Viittasitte myöskin koulutuksen hankkimiseen, kouluttautumiseen, ja juuri sellaisia tapauksia tämä koskee. Ja tietysti on myöskin tärkeää, että Suomessa eivät saa tällaiset ryhmät aseita haltuun, eli aserajoitukset ja -kontrolli ovat tärkeitä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Aivan lopuksi: Edustaja Autto, erittäin hyvä kysymys. Ensin näistä vierastaistelijoista. Meidän suosituksemme ministeriöstä, valtiovallan puolelta, tietysti on, että kukaan ei lähde minnekään taistelemaan millekään tällaisille rintamille. Sikäli kuin on tehnyt sotarikoksia, niistä voi joutua vastuuseen. Aikanaan Balkanin sotiin Suomesta osallistui henkilöitä, ja näitä kyllä tutkittiin ihan rikostapauksina, jos oli sitten ampunut siviilejä tai ampunut haavoittuneita tai muuta, jotka ovat ihan kansainvälisten normien mukaan sotarikoksia. Mutta tietysti tässä Venäjän toiminnassa tullaan paljon suurempaan kysymykseen: miten käsitellään Venäjän vastuita, hyökkääjän vastuita? Tässä esimerkiksi kansainvälinen rikostuomioistuin ICC on ollut nyt se elin, jota Suomi on tukenut, ja siellä on jo suuri määrä tapauksia, joita selvitetään. On erittäin tärkeää, että nämä tapaukset nyt kirjataan, dokumentoidaan, ja että oikeus viimein voittaisi tässä ja myöskin ne, jotka ovat kärsineet vääryyttä, saisivat asianmukaiset korvaukset. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja luonnonpuistoja, kansallispuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 270/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään se 30 minuuttia heti ensi alkuun. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.13 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, esittelen teille seuraavaksi hallituksen esityksen liittyen luonnonsuojelulainsäädäntöön, jolla ajantasaisiamme tiettyjen vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettujen kansallis- ja luonnonpuistojen ja muiden valtion luonnonsuojelualueiden perustamissäädöksiä. Muutettavia perustamissäädöksiä on yhteensä 21, ja ne koskevat 28:aa kansallispuistoa, kaikkia Suomen 19:ää luonnonpuistoa sekä 12:ta muuta lailla perustettua luonnonsuojelualuetta.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio seuraavaksi siitä, miksi säädösten päivytystä tehdään nyt näin lain tasolle. Esityksessä päivitettävät luonnonsuojelualueet on perustettu aikoinaan lailla, mutta niiden rauhoitussäännökset on annettu erillisissä asetuksissa. Nyt esiteltävän esityksen tarkoituksena on saattaa perustettujen vanhojen luonnonsuojelualueiden perustamissäännökset yhdenmukaisiksi uuden luonnonsuojelulain kanssa sekä saattaa alueita koskevat rauhoitussäännökset lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla. Eduskunta on edellyttänyt kyseisten suojelualueiden lakien päivittämistä jo vuonna 2004 Pal-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

las-Yllästunturin kansallispuistoa koskevan lakiesityksen käsittelyn yhteydessä. Perustuslakivaliokunta katsoi lakiesitystä koskevassa lausunnossaan, että on perustuslain 80 §:n kannalta ongelmallista, että kansallis- ja luonnonpuistojen rauhoitussäännökset on annettu asetustasolla. Perustuslain mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää lailla. Lakiesitystä koskeneessa eduskunnan vastauksessa todettiin, että valtioneuvoston on ryhdyttävä toimenpiteisiin kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan lainsäädännön saattamiseksi perustuslain vaatimuksia vastaavaksi.

Nyt tässä esityksessä päivitettävien suojelualueiden rauhoitussäännökset on annettu 80- ja 90-luvuilla annetuissa asetuksissa. Rauhoitussäännökset ovat sisällöltään joiltain osin vanhentuneita. Tässä esityksessä rauhoitussäännökset päivitettäisiin nykypäivään, uuden eduskunnassa käsittelyssä olevan luonnonsuojelulain mukaisiksi.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana siitä, mikä nyt muuttuu nykytilaan verrattuna.

Rauhoitussäännökset nostetaan asetuksista lakitasolle viittaamalla uuden luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksiin, ja vanhat asetukset kumotaan tarpeettomina. Alueiden nykyiset rauhoitussäännökset vastaavat jo pitkälti uuden luonnonsuojelulain säännöksiä, joten päivitys ei aiheuttaisi erityisen merkittäviä muutoksia rauhoitussäännöksiin. Esityksessä myös säilytettäisiin aluekohtaiset esimerkiksi metsästystä tai muita paikallisten asukkaiden oikeuksia koskevat erityissäännökset pääosin nykyisellään. Uuden luonnonsuojelulain mukaisten rauhoitussäännösten myötä esimerkiksi haitallisten vieraslajien poisto sekä vaaraa tai taloudellista vahinkoa aiheuttavien riistaeläinlajien yksilöiden poisto helpottuisivat vanhoilla suojelualueilla.

Uuden luonnonsuojelulain mukainen malminetsintäkielto laajenisi esityksessä koskemaan myös ennen vuotta 1996 perustettuja kansallis- ja luonnonpuistoja sekä kansallismaisemanakin tunnettua Punkaharjun luonnonsuojelualuetta.

Lisäksi Mallan luonnonpuistoa koskeneesta poronhoitokiellosta luovuttaisiin esityksessä saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien edistämiseksi.

Esitys myös selkeyttäisi Metsähallituksen ja ympäristöministeriön välistä toimivallanjakoa. Jatkossa Metsähallitus myöntäisi kaikki vanhoja suojelualueita koskevat luvat rauhoitussäännöksistä poikkeamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen antama lakiesitys täydentää eduskunnan käsittelyssä olevaa esitystä uudeksi luonnonsuojelulaiksi. Esitys on luonteeltaan tekninen mutta tärkeä lisä ajantasaistamaan eräiden luonnonsuojelualueiden säädökset tähän päivään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Autto.

18.17 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan aina, kun tehdään muutoksia näihin... [Juha Mäenpää avaa mikrofoninsa, jolloin puhujan mikrofoni sulkeutuu — Juha Mäenpää: Sori!] — Saatte tämän anteeksi, edustaja Mäenpää. Ei käynyt suurta vahinkoa. — Niin, arvoisa puhemies, kun tosiaan tehdään muutoksia kansallispuistoja ja luonnonpuistoja ja muuten suojelualueita koskevaan lainsäädäntöön, niin aina on valtavan tärkeää, että turvataan ne oikeudet, jotka paikallisille ihmisille ja paikallisille elinkeinoille on luvattu siinä vaiheessa, kun näitä suojelupäätöksiä on alun perin tehty. Tässä kieltämättä Suomi ei ole aina kovin hyvin onnistunut, ja siksi aivan ymmärrettävästi meillä myös esiintyy tällaista kriittisyyttä uusien suojelujen kohtaan, niin kuin vaikka aikanaan, kun esimerkiksi puuhattiin Käsivarteen kansallispuistoa, voimakkaasti nähtiin. Tässä mielessä on todella tärkeää, että valiokunta nyt myös asiallisesti perehtyy siihen, että nämä paikallisten oikeudet

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

tulevat tarkoin turvatuiksi tässä uudistuksessa. Toivottavasti myös ministeri sitten omaan ministeriöönsä välittää ne terveiset, että myös jatkossa pyritään toimimaan niin, että paikallisten oikeudet tulevat hyvin turvatuiksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

18.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! En ole millään tavalla perehtynyt tähän lakiin, mutta tuossa esittelypuheenvuorossa ministeri toi esille sen, että tällä oli vaikutuksia saamelaisten oikeuksiin alueella. Haluaisin kysyä, minkälaiset ne vaikutukset ovat. Ovatko ne oikeudenmukaiset saamelaisia kohtaan? Onko tämä riippuvainen jollakin kytköksellä siihen saamelaiskäräjälain etenemiseen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja haluaako ministeri... — Olkaa hyvä.

18.19 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset kommenteista, huomioista ja kysymyksistä.

Tässä todella, kuten edustaja Autto toteaa, on tärkeää, että paikallisten ihmisten hyväksyvyys on suuri ja paikallisten ihmisten kanssa on keskusteltu näistä asioista. Tämän esityksen lähtökohtana todella on ollut se, että säädökset päivitetään lain tasolle lähes sellaisinaan. Hyvin pieniä muutoksia on. Esimerkkinä nostan nyt vaikkapa tällaisen, että Oulangan kansallispuistossa hirvenmetsästyksen alue laajenisi hieman. Siellä on joitain tällaisia muutoksia, ja niitä sitten varmasti valiokunnassa tullaan käymään läpi.

Saamelaisten oikeuksiin liittyen: Tämä ei liity saamelaiskäräjälakiin, se on oma kokonaisuutensa. Totta kai saamelaisten oikeuksilla ylipäätään on suuri arvonsa tässä yhteiskunnassa, ja valtion tehtävänä on saamelaisten oikeuksia edistää. Tämän lain yhteydessä — esimerkkinä — tullaan Mallan luonnonpuistossa sallimaan porojen laidunnus, ja aiemmin tätä ei ole siellä sallittu. Nykyisellään tosiaan tämä on ollut kiellettyä, mutta porot ovat silti siellä alueella kulkeneet. Porojen laidunnus sallitaan, mutta alueen poronlaiduntajien kanssa on ollut ymmärtääkseni oikein hyvä keskusteluyhteys, jossa on mietitty, kuinka laidunpaineen pienentämiselle voidaan sitten tarvittaessa etsiä yhdessä ratkaisuja. Tämä on muun muassa yksi keino, jolla tullaan saamelaisten elinkeinoa vastaan tässä kokonaisuudessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tiilikajärven kansallispuiston laajentamisesta Hallituksen esitys HE 308/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Ohisalo jälleen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.22 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme täällä nyt suomalaisten oikein paljon rakastaman aiheen eli kansallispuistojen äärellä. Tällä kaudella on aiemmin perustettu uusi kansallispuisto Sallaan, ja nyt on ilo olla kertomassa merkittävästä Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta. Tiilikkajärven upea noin 3 400 hehtaarin kansallispuisto sijaitsee Rautavaaran ja Sotkamon kuntien alueella. Kansallispuisto on perustettu 40 vuotta sitten suojelemaan ainutlaatuista erämaista järvi-, joki-, suo- ja harjuluontoa.

Tänään täällä esittelemässäni ehdotuksessa esitetään säädettäväksi laki Pohjois-Savon ja Kainuun maakunnissa sijaitsevan Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta. Kansallispuistoa laajennettaisiin valtion maille noin 2 400 hehtaarin laajuiselle alueelle Rautavaaran kunnassa. Laajennusalue sisältää arvokkaita ja monimuotoisia suoalueita, Pumpulikirkon vanhoja metsiä sekä laajan kokonaisuuden talousmetsiä Ylä-Keyritty-järven pohjoispuolelta.

Enkä voi liiaksi korostaa, kuinka tärkeää paikallinen aktiivinen vaikuttamistyö on tässä ollut taustalla, niin että laajentamisesityksen laatimiseen on ryhdytty ja sille on vahva alueellinen tuki. Tästä haluan paikallisia vahvasti kiittää. Rautavaaran kunta ja Pohjois-Savon liitto tekivät ympäristöministeriölle aloitteet kansallispuiston laajentamisesta elokuussa 20. Rautavaaran kunta laati lisäksi laajennuksen tarkempaa suunnittelua varten erillisen suunnitelman. Lakiesitys on laadittu kunnan tekemän suunnitelman ja rajausesityksen pohjalta.

Esitys on osa hallitusohjelman tavoitetta luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämisestä, jonka yhdeksi saavuttamisen keinoksi on ohjelmaan kirjattu kansallispuistoverkoston laajentaminen. Esityksen tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua toteuttamalla jo luonnonsuojeluun varattujen alueiden suojelu kansallispuistona sekä saattamalla noin 1 300 hehtaaria nykyään metsätalouskäytössä olevia alueita suojelun piiriin. Tarkoituksena on luoda laaja ja eheä luonnonsuojelullinen kokonaisuus sekä virkistyskäytön yhteys nykyisen kansallispuiston, Pumpulikirkon alueen vanhojen metsien sekä Nuorisokeskus Metsäkartanon välille. Lisäksi esityksen tavoitteena on parantaa edellytyksiä luontomatkailun kehittämiseksi Rautavaaran kunnassa ja siten tukea itäisen Suomen elinvoiman vahvistamista.

Itse myös uskon, että kansallispuiston merkittävä laajentaminen luo vahvat edellytykset aluetaloudelle. Esimerkiksi kesällä perustettu Sallan kansallispuisto on houkuttellut alueelle paljon uusia investointeja — puhutaan miljoonista euroista. Yhtä lailla viime kaudella perustetun Hossan kansallispuiston vaikutukset alueen taloudelle ovat olleet positiivisia.

Tänään täällä salissa esiteltävän laajennuksen lisäksi Rautavaaran kunnan rajausesitys sisälsi valtion omistamien maiden lisäksi myös Tornator Oyj:n omistuksessa olevan yksityismaiden aluekokonaisuuden. Yhtiön kanssa on käyty neuvotteluja maiden hankkimisesta valtiolle ja liittämisestä osaksi kansallispuistoa. Maat on tavoitteena hankkia valtiolle tästä lakiesityksestä erillisenä kokonaisuutena.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kansallispuiston laajentamisesta aiheutuu kustannuksia. Ne ovat arviolta noin 600 000 euroa, ja ne katettaisiin vahvistetun talousarvion puitteissa Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien momentilta.

Laajennusalueelle kehitettäisiin kansallispuiston palvelurakenteita, mikä edistäisi alueen retkeily- ja virkistyskäyttöä. Laajennuksen myötä Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset tulisivat voimaan myös kansallispuistoon liitettävillä alueilla. Käytännössä osalla alueista metsätalouskäyttö päättyisi. Metsästyksen osalta hirvenajo olisi kansallispuiston alueella edelleen mahdollista. Kuitenkin kansallispuiston ulkopuolelle jää laajasti valtion maita, joilla metsästys voi jatkua nykyisellään.

Arvoisa puhemies! Kansallispuistoverkostomme on valtava ylpeyden aihe Suomessa, ja sitä todellakin kehtaa esitellä myös kansainvälisesti. Kansallispuistot ovat näyteikkuna Suomen upeaan luontoon, ja sitä myös Tiilikkajärven puiston laajennus täydentää. Erityisen iloinen olen kuitenkin kansallispuiston laajennusta edistäneiden paikallisten toimijoiden puolesta. Yhteistyössä on todellakin paljon voimaa, ja vielä suurkiitos kaikille asiaa edistäneille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kivelä, edustaja Kivelä pois. — Edustaja Holopainen.

18.26 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kansallispuistot todellakin ovat ylpeyden aihe Suomessa. On aina ilo päättää uusista kansallispuistoista tai niiden laajennuksista. Olemme nähneet tällä hallituskaudella ennätysmäisesti kävijöitä useissa kansallispuistoissa. Niille on todellakin kysyntää. Kyseessä on myös tapa viettää aikaa, joka on monin tavoin kestävä ihmisen hyvinvoinnin, liikunnan, mielenterveyden ja ympäristön kannalta. Kaiken kulutuskäyttäytymisen ei tarvitse liittyä tavariin, vaan on mitä parasta, jos saamme ihmiset viettämään aikaa yhä enemmän luonnossa. Sillä on monia positiivisia vaikutuksia ja myöskin maakunnallisesti erittäin tärkeitä vaikutuksia matkailun kannalta. Useat kansallispuistoista ovat myöskin alueellisesti tärkeitä tulonlähteitä, houkuttelevat ihmisiä laajemminkin tutustumaan alueeseen ja viettämään aikaa myös alueen kaupungeissa näiden luontokohteiden lisäksi, jos nyt ajatellaan esimerkiksi Kolia, joka on Joensuun lähistöllä. Ja on tärkeää edelleen kehittää sitä infraa, joka palvelee luontomatkailua.

On tosi hienoa, että tällä hallituskaudella myöskin vielä täällä eduskunnassa on eduskunnan lisävaroista tehty useita panostuksia luontokohteisiin ja kansallispuistoihin ja todellakin tätä kansallispuistojen infraa on kehitetty. Tämä on yksi hieno laajennus tähän verkostoon, ja tästä pitää kiittää paikallisia ja myöskin ympäristöministeriötä, joka on tehnyt hyvää työtä kansallispuistojen osalta. Olisi todella hienoa, että myöskin kiistelty tiedekansallispuisto etenisi, ja varmasti myös erittäin tärkeitä paikallisesti.

Kuten todettu, täytyisi laskea ja kannattaisi laskea alueellisesti myöskin niitä hyötyjä, joita kansallispuistoista tulee monin tavoin myöskin matkailulle, joka on erittäin työllistävä toimiala. Tässäkin kansallispuiston laajennuksessa on käyty keskustelua sen koosta. Tässä erilaiset intressit ovat tietysti useasti näissä tilanteissa vastakkain, mutta jos nyt ajatellaan ihan kävijämääriä ja sitten niihin verrattuna useassa tapauksessa ehkä pienemmän ryhmän oikeuksia, niin kannattaa kyllä laskea, millä ratkaisulla on pysyvämpiä ja suurempia vaikutuksia. Todellakin tässä on kyllä monelle alueelle mahdollisuuksia, joihin kannattaa tarttua.

Kiitos tästä hyvästä esityksestä.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle korkeakoulututkintojen tunnustamisesta tehdyn maailmanlaajuisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 258/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 259/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan se tuttu 30 minuuttia näin ensi alkuun. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Honkonen on poissa. — Edustaja Kivisaari on paikalla. Olkaa hyvä.

Keskustelu

18.31 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Liikuntalain päivittämiselle on selkeät perusteet. Esityksen taustalla on hallitusohjelmaan kirjattu tavoite, jossa erityiseen tarkasteluun asetettiin selvitys huippu-urheilulain tarpeellisuudesta. Tämä työ on tehty Lauri Tarastin johdolla, ja lopputulema oli se, että tarvittavat täsmennykset voidaan tehdä liikuntalakia täsmentämällä.

Mitä on siis tapahtumassa? Kestävän kehityksen painoarvoa nostetaan liikuntalaissa, ja lakiin lisätään yksi urheiluyhteisön vastuullisuusohjelman keskeisimmistä tavoitteista eli turvallinen toimintaympäristö. Tämä on laajasti kannatettava asia.

Esityksessä myös ehdotetaan huippu-urheilun määritelmän selventämistä sekä huippu-urheilun tavoitteiden kirjaamista liikuntalakiin. Näitä olisivat valmennuksen ja valmentajakoulutuksen, kaksoisurapolkujen, huippu-urheilun koordinaation, huippu-urheilun tutkimus- ja innovaatiotoiminnan ja huippu-urheilun rahoituksen kehittäminen sekä kansainvälisten urheilutapahtumien järjestämisen tukeminen. Nämä ovat ilman muuta hyviä asioita.

Eduskunnan pohdittavaksi jää, olisiko tavoitteissa syytä vielä korostaa, että liikuntalakiin kirjataan tavoite myös urheilijoiden valmentautumisen tukemisesta ja kilpailu- ja harjoitteluolosuhteiden kehittämisestä. Kaikkea tätä pitää ajatella siinä valossa, että saamme itse urheilijan tavoitteiden keskiöön. Myös liikuntajärjestöjen painoarvoa on syytä vahvistaa pohdittaessa tavoitteita. Suomalainen liikunta ja huippu-urheilu ovat järjestövetoisia, minkä tulisi näkyä myös liikuntalaissa.

Esityksessä on myös se hyvä asia, että Suomen Akatemia toimisi tarvittaessa valtion-apuviranomaisena liikuntatieteellisten avustusten myöntämisessä. Samoin maakuntien liit-

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

tojen rooli alueellisten liikuntaneuvostojen nimeämisessä on hallitukselta viisasta toimintaa. Näin on hyvä.

Puhemies! Syvä pohdinnan paikka on myös valtion liikuntaneuvoston rooli liikuntalain täsmennyksissä. Hallituksen esityksessä valtion liikuntaneuvoston lausunnonantotehtävää esitetään muutettavaksi muodosta ”antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä” muotoon ”antaa lausuntoja toimialansa strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista”.

Puhemies! Uskon, että lain tarkoituksena ei ole kaventaa liikuntaneuvoston roolia tai estää nykytehtävää lausunnonantajana liikuntamäärärahojen käytöstä tai esimerkiksi mahdollisuutta lausua liikuntajärjestöjen yleisavustuksista. Toimin itse valtion liikuntaneuvoston varapuheenjohtajana, ja olemme ehkä tätä muotoilua hiukan kriittisin silmin tuijotelleet. Valtion liikuntaneuvosto on siis parlamentaarinen toimielin, jossa ovat eduskunnassa edustettuna olevat eri puolueet laajasti mukana. Lausuntojen antaminen liikuntamäärärahojen käytöstä on yksi liikuntaneuvoston keskeisistä tehtävistä. Tämä tehtävä tulee myös säilyttää. Nyt esitetty lause liikuntaneuvoston lausunnonantotehtävästä liikuntamäärärahojen suhteen saattaa olla muutos, ei vain tarkennus. Siksi on syytä pohtia, voiko valtion liikuntaneuvostoon kohdistuvaa täsmennystä esimerkiksi muotoilla muotoon ”antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen käytöstä ja muista strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista”. Tällöin valtion liikuntaneuvoston rooli olisi selkeämpi ja täsmennys sen roolia paremmin kunnioittava.

Puhemies! Kaiken kaikkiaan liikuntalain kokonaisuus on kannatettava, ja siinä on paljon oikeita asioita. Eduskunnan ja valiokuntien on hyvä tarkastella joitain mainitsemiani huomioita, ja hyvä tästä tulee. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Mäenpää.

18.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä käsitellään liikuntalain muuttamista, ja liikuntalaissa on monia hyviä kohtia, jotka nyt edistyvät. Itse näkisin, että liikunta on lasten ja nuorten liikuttamista ja heille esimerkin näyttämistä, jota sitten huippu-urheilijat tavallansa edustavat esimerkkeinä, ja kun huippu-urheilu on minun mielestäni esimerkiksi Suomessa semmoista, että se nostaa suomalaisten kansallistunnetta ja sitä kautta nostaa myös maanpuolustustahtoa ja mielestäni se kasvattaa myös semmoista kriisinkestävyyttä ja kriisinsietokykyä, niin on sillä lailla erittäin tärkeä asia, että huippu-urheilu on mainittuna tässä.

Sitten tästä kaksoisurapolusta, jonka aikaisempi puhuja, edustaja Kivisaari, mainitsi. Se on sillä lailla itselle läheinen, että itse olen seurannut läheltä nuorta miestä, josta voi sanoa, että hän on huippu-urheilija, ja hänen opintojensa eteenpäinmeneminen tai itse asiassa koko opiskeluvalinta on jäänyt ihan hakoteille, koska on täysin keskitytty siihen huippu-urheiluun. Olisi loistavaa, jos tämän liikuntalain muutos antaisi eväitä siihen, että urheilijat, huippu-urheilijat, pystyisivät hieman joustavammin opiskelemaan. Mielestäni tästä urasta, jota he urheilussa tekevät, voisi jopa jonkinlainen lisäpiste tulla, jos he hakeutuvat jollekin linjalle. Näen tärkeänä sen.

Sellainen asia, minkä itse huomioin täällä lain alemmanasteisen sääntelyn kohdalla, on, että täällä kerrotaan, että valtion liikuntaneuvostolla on pääsihteeri, jonka toimikausi on nykyisin enintään neljä vuotta, ja vuodesta 24 lukien liikuntaneuvoston määrärahat eivät enää tule rahapelitoiminnan tuotoista, joten myös palkkausten määräaikaisuus on samassa

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

yhteydessä syytä purkaa. Toisaalta myös olympiadi on neljä vuotta, niin että mietin, voisi-ko tämä kuitenkin olla neljän vuoden määräaikainen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari.

18.39 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää hyvin kuvasi kaiken kaikkiaan liikunnan ja urheilun ja huippu-urheilun merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa, siis tietysti fyysisen kunnon, tällaisen henkisen kestävyuden ja myös yhteisöllisyyden vahvistajana erityisesti kriisiaikoina ja jokaisena aikana. Liikunnan merkitys tällaisen yhteiskunnallisen hyvinvoinnin kannalta on yksi keskeisimmistä asioista, joille suomalainen yhteiskunta voi monella tavalla myöskin kivijalkansa rakentaa. Ja kaikki me tietysti tiedämme ja tunnistamme sen, että liikkumattomuuden kansantaloudelliset kustannukset pyörivät noin kolmessa miljardissa eurossa, mikä on tietysti valtava summa. Uskon, että sillä tavalla eduskunnan ymmärrys liikunnan yhteiskunnallisesta merkityksestä on äärimmäisen suuri.

Meidän liikuntakenttä kokonaisuudessaan hyvin voimakkaasti perustuu meidän seurojen ja järjestöjen kautta tapahtuvaan toimintaan. Tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa seuratoiminta tavoittaa noin 1,8 miljoonaa ihmistä. Se on merkittävä kansanliike, jonka yhteiskunnallinen merkitys on hurjan tärkeä.

Mitä tulee sitten huippu-urheiluun, niin edustaja Mäenpää hyvin kuvasi sen, miten huippu-urheilun merkitys kansallisen identiteetin rakentajana jo pitkällä historiassa on ollut erittäin merkittävä, saatikka sen vaikutus siihen, että lapset ja nuoret kokevat idoliensa kautta tällaista liikunnallista myönteisyyttä liikunnalliseen toimintaan ja mahdollisesti liittyvät seuroihin ja niin edelleen.

Tämä kaksoisura myöskin on erittäin tärkeä kohta. Meillä siis on edelleen paljon kehitettävää siinä, että nuoret huipulle tähtäävät urheilijan alut kykenisivät yhdistämään paitsi itsessään tavoitteellisen huippu-urheilu-uran myöskin opintojen rinnalla kulkemisen niiltä osin, mitä tavallaan huippu-urheiluun satsaaminen ja sen edellytykset vaativat. Tässä kohdalla meillä on myös yhteiskunnallisesti ja myös koulutusjärjestelmässä vielä paljon tehtävää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Mäenpää.

18.42 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun edustaja Kivisaari yllytti minut puhumaan tästä huippu-urheilusta, niin sanon, että kyllä huippu-urheilijan pärjääminen Suomessa ja se uran alkuvaihe on todella rankka myös taloudellisesti, ja näkisin, että meidän pitäisi yhteisesti hakea keinoja siihen, että tällainen huippu-urheilu olisi, sanotaanko näin, jotain muuta kuin Kelan luukulla ravaamista.

Tämän vuoksi tein viime huhtikuussa kirjallisen kysymyksen, jossa oli hyvin monta alikirjoittajaa — kirjallisen kysymyksen urheilun vaikutuksesta kansallistunteeseen ja maanpuolustustahtoon. Tällä nyt haluttiin lähinnä nostaa keskustelua siitä, pitäisikö meidän palata vähän aiempaan, siten kuin Suomessa on ollut, mikä on monissa maissa käytössä, että valtiolliset toimijat, kuten poliisi tai Rajavartiolaitos tai Puolustusvoimat, palkkaisivat näitä huippu-urheilijoita sinne omalle toimialueelleen. Suomessa on tällä hetkellä noin 15 urheilijaa Puolustusvoimien urheilulähipseereinä, ja heillä on siellä määrättyjä työtehtäviä, mutta he pystyvät myöskin harjoittelemaan, ja minun mielestäni se on sellainen

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

kunniallinen tapa valtiolle tukea sitä, koska kuitenkin ne urheilijat joutuvat jostakin sen rahan katselemaan siihen urheilemiseen. Jotkut saavat onnistuneesti oman urheilu-uransa ohella työttömyyskorvausta, osa ei saa. Osa joutuu katselemaan jostakin lisäansioita siihen urheilu-uransa kaveriksi, ja se saattaa taas häiritä sitä urheilu-uraa. Elikkä tämä olisi tärkeää, että me löydettäisiin opiskelumahdollisuuksia ja työmahdollisuuksia myöskin näille huippu-urheilijoille, että he pystyvät rakentamaan sitä omaa elämäänsä siinä urheilu-uran rinnalla, koska se urheilu-ura tulee päättymään joskus, ja Suomessa on sellaisia tapauksia, että tavallansa urheilija uran loputtua jää puille paljaille, erityisesti jos menestystä ei ole sitten saanut, mitään merkittävää.

Tämä on tärkeä asia, ja näkisin, että se on tämän salin yhteinen näkemys, vaikka tämä kirjallisen kysymyksen vastaus nyt ei yhtään tukenut tätä tavoitetta. Mutta minä uskon, että se on meillä kuitenkin yhteinen tavoite, että pystyttäisiin pitämään sitä yllä, koska Ukrainassakin nähtiin, miten merkittävä vaikutus sillä on ollut maanpuolustustahtoon, kun sinne ovat muun muassa Klytškot menneet ja se lumilautailijanainen. Nämä ovat tärkeitä asioita, ja toivon, että nämä huomioitaisiin liikuntalaissa ja siellä valmistelussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivisaari.

18.45 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Joo, uskon, että urheilijat ja liikunnallisen taustan omaavat ja huippu-urheilijat ovat kovin toivottua työväkeä ja toivottuja työntekijöitä niin julkiselle puolelle kuin yrityksiin. Mutta varmaan se ongelma huippu-urheilun kohdalla on juurikin se, mitä edustaja Mäenpää hyvin kuvasi, että siihen huippu-urheiluvalmennukseen yhdistettynä se, on se sitten opiskelu tai työ, ammatti, on äärimmäisen haastavaa, koska huippu-urheilija tarvitsee paljon joustoja ja he käyvät harjoittelemassa ulkomailla ja on kisamatkoja ja niin edelleen.

Suomalaisessa yhteiskunnassahan valtion ohella myös kunnat ovat tehneet sillä tavalla esimerkillistä työtä — esimerkiksi siellä Ilmajoella, jossa on lukuisia kuuluisia ja menestyksekkäältä painijoita, edustaja Mäenpäänsäkin oma poika on yksi huippu-urheilijoistamme — että kunnat ovat joustaneet osaltaan esimerkiksi niin, että urheilijalle on järjestetty sellainen esimerkiksi liikuntapaikkoihin liittyvä työ, joka on mahdollistanut heidän urheilu-uransa ja työn tekemisen yhteiselementit. Mutta tässäkin asiassa ilman muuta valtion rooli voisi olla painokkaampi, ja erilaisten valtion tai Puolustusvoimien tai vastaavien toimijoiden vahvistaminen huippu-urheilun uran tukemisessa on ilman muuta tärkeää.

Mutta summa summarum: huippu-urheilijan elämä Suomessa on monilla tahoilla sillä tavalla hyvä, että meillä on tiettyjä olosuhteita, tiettyjä edellytyksiä toimia ja pärjätä, mutta valtavasti kehitettävää asiaan tietysti liittyy. Siksi me tarvitaan yhtenä keinona tätä liikuntalakia, niin että nimenomaan tähän liikuntalakiin tuodaan näitä huippu-urheilulle tärkeitä elementtejä, joita myös omassa puheenvuorossani toin esille. Joitakin täsmennyksiä tämä edelleen vaatii ja joitakin sellaisia tarkasteluja, että me saadaan siitä painokkaampi. Mutta hyvä tästä tulee, kun valiokunnassa pikkuisen jumpataan tämän kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hänninen.

18.48 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Kollegat ovat käyttäneet erittäin hyviä, painokkaita puheenvuoroja, ja varmasti tässä liikuntalaissakin riittää edelleen hiomista. Halusin käyttää puheenvuoron sen vuoksi, että tässä on puhuttu huippu-urheilusta ja sen

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

tukemisesta, mutta itse olen kyllä enemmän huolissani siitä, että meillä liikuntakin eriytyy. Olisi erittäin tärkeää, että pienillä lapsilla olisi sitä leikkimisen iloa jo varhaisessa vaiheessa — leikin kautta sitten opitaan kognitiivisia kykyjä myös urheilun saralla — ja että meillä olisi niitä matalan kynnyksen liikuntapaikkoja eri puolilla kaupunkia ja kuntia. Näen erittäin suurena huolenaiheena sen, että yhä useammat leikkipuistot jäävät hoitamatta ja näivettyvät ja yhä vähemmän näkee siellä lapsia leikkimässä pallopelejä, ja se ei ole tietenkään hyvä asia.

Tietysti Suomen harrastamisen malli on tärkeä asia, ja sitä täytyy jatkaa ja kannattaa, myös seuraavan hallituksen aikana edistää, mutta tosiasiaa liikunta on vähentynyt kaikissa ikäluokissa. Ja mikäli tätä trendiä ei saada tavalla tai toisella muutettua, niin se näkyy sitten jossakin vaiheessa kansansairauksien lisääntymisenä ja erittäin suurina kuluerinä niin perusterveydenhuollossa, mielenterveyden kustannuksissa kuin erikoissairaanhoidossa, työkyvyttömyyseläkkeiden lisääntymisenä ja niin edelleen. Tätä meidän pitäisi miettiä yhdessä, millä tavalla me pystyisimme parantamaan liikunnan merkitystä ihmisten tavallisessa arjessa, ja siihen tietysti liikuntalakikin voi omalta osaltaan antaa meille eväitä.

Pidin aika tärkeänä sitä, että asetuksen 11 §:ssä, jossa säädetään toimivallasta liikuntapaikkojen perustamishankkeissa, ollaan muuttamassa tätä kokonaiskustannuksien enimmäismäärää 700 000 eurosta 1 200 000 euroon, jotta aluehallintovirastoilla olisi sitten siellä enemmän liikkumavaraa erilaisten hankkeiden osalta. Nämä hankkeet, joita sitä kautta rahoitetaan, ovat yleensä näitä pallo- ja yleisurheilukenttiä, ja nämähän ovat nimenomaan niitä matalan kynnyksen liikuntapaikkoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Mäenpää.

18.50 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Hänninen tuossa mainitsi, että liikunta eriytyy, niin tämän vuoksi haluan vaan lyhyesti sanoa, että liikuntaa on mielestäni yritetty myös yhdistää — pari sanaa nousee esille: SVUL ja TUL. Tämä meno saman katon alle ei ole minun mielestäni vielä ihan onnistunut. En tiedä, onko vielä oma ruotsinkielinenkin järjestö voimissaan. Mutta olisi tärkeää, että nämä kaikki saataisiin saman katon alle eikä enää jatkettaisi tätä vanhaa perinnettä, mikä on Suomessa ollut. Toivoisin, että nämä toimijat saadaan sinne kattojärjestön alle. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivisaari.

18.51 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Edustaja Hänninen kiinnitti aivan oikeaan asiaan huomiota: meillä tällaiset lapsuuteen liittyvät liikunnan muodot ovat muuttuneet. Meillä ei tällaista omaehtoista, vapaaehtoista pihapelikulttuuria enää sillä tavalla ole yhteiskunnassa olemassa, miten kenties me täällä toivottaisiin. Enemmän se on muuttunut tällaiseen seuralähtöiseen harrastustoimintaan, joka on tietysti elintärkeää ja äärimmäisen kunnioitettavaa työtä. Mutta totta kai sen pohjan pitäisi lähteä tavallaan siitä luontaisesta liikunnallisuudesta, ja tavallaan se oma elämänpiiri palvelee tällaista fyysistä tekemistä. Me kaikki tiedetään, että digitalisaatio ja tällaiset ovat saattaneet passivoittaa myös nuoria ja lapsia tämän liikunnallisuuden osalta.

Se on totta, että tällä hallituskaudella on tuotu tietysti tärkeä elementti, tämä harrastamisen Suomen malli, josta kannan iloa sen osalta, että myös ensi vuodelle nämä elintärkeät Liikkuva-ohjelmat, jotka kohdistuvat varhaiskasvatukseen, peruskouluun, toiselle asteelle

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

mutta myös aikuisikään ja ikäihmisiin, palvelevat suomalaisen yhteiskunnan tällaista liikunnallisuuskulttuuria. Toivon todella sitä, että kun aikanaan hallitus vaihtuu ja vetovuoro tulee jollekin puolueelle, tämä Liikkuva-ohjelmien perinne myöskin uutta hallitusta muodostettaessa säilyisi — vähän niin kuin esimerkkinä tämän hallituksen hyvistä asioista, joita liikunnan edistämisen osalta on tapahtunut — ja saataisiin tähän pitkäjänteisyyttä ja tavallaan sitä liikunnallisuuden näkymää myös pidemmälle tulevaisuuteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle eräksi arpajaislain muuttamisesta johtuviksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan säädösmuutoksiksi

Hallituksen esitys HE 282/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoituspalvelulain ja arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 278/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun tässäkin varataan ensi alkuun se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.54 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä numero 278/2022 vp käsitellään sijoituspalveluja, arvo-osuusjärjestelmää sekä selvitystoimintaa. Tällä toimeenpannaan EU-lainsäädäntöä, DLT-pilottiasetusta — distributed ledger technologies — eli niin kutsuttua hajautetun tilikirjan teknologiaan perustuvien markkinainfrastruktuurien pilottijärjestelmää. Yleensä markkinajärjestelmät ja markkinapaikat ovat keskitettyjä, mutta näissä hajautetuissa järjestelmissä on se, että ne ovat tosiaan hajautettuja, eli siinä on vain se tietty osapuoli, ja esimerkiksi jos sille osapuolelle tapahtuu jotain siellä toiminnassa, niin se verkko toimii hajautetusti.

Tässä varsinaisessa esityksessä on esitetty erilaisia näkökohtia lausuntopalautteeseen ja tekniikkaan. En mene niihin nyt sen syvällisemmin, syvennyn niihin sitten talousvaliokunnassa tarkemmin — olen toki lukenut ne läpi — mutta näin yleisenä huomiona ajattelisin, että nämä niin kutsutut DLT-teknologiat ovat hyvin mielenkiintoisia ja hyvinkin mahdollisesti osa tulevaisuutta, ja sen takia meidän pitää täällä eduskunnassakin seurata tämän

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

kentän kehitystä varsin tarkkaan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa sikäläinen arvopaperiviranomainen SEC on pitänyt tällaisia fintech-foorumeita aiheesta jo parikin kertaa aikaisemmin, missä on käsitelty näitä hajautettuja järjestelmiä. Ajatellaan yleisesti, että maksujärjestelmiä ja markkinapaikkoja voidaan tehostaa: ne voidaan saada toimimaan mahdollisesti reaaliajassa ja myös pienemmin kustannuksin.

Haluan myös kiinnittää huomiota siihen, että heinäkuussa esimerkiksi the Financial Times -talouslehti nosti varsin näkyvästi esiin artikkelin Briteistä, missä eri markkinaosapuolet katsoivat, että esimerkiksi sijoitusinstrumentteja, -rahastoja voitaisiin integroida tällaisiin järjestelmiin ja parantaa niiden kustannustehokkuutta. Nyt tämän kentän sääntely, jos ajattelee myös virtuaalivaroja yleisestikin, on hyvin oleellista eikä vähiten tämän viimeaikaisen, niin kutsutun FTX-skandaalin johdosta. Sääntelyä pitää tehdä pitkäjänteisesti, ja ajattelen, että se on tarpeen, ja tästä varmaan tulee pitkäkin prosessi. Sitä kehitetään Yhdysvalloissa ja myös täällä Euroopassa. Jotta koko tämä sääntely kaikilta sen näkökohdilta saadaan kehitettyä, niin näkisin, että siinä menee aika pitkä aika. Voidaan puhua ihan hyvin esimerkiksi paristakymmenestä vuodestakin, jotta se perusta saadaan tehtyä. Toki tätä työtä on aloitettu jo joitakin vuosia sitten. Käsittääkseni EU:sta tulee ensi vuonna myös lisää asetuksia tälle saralle, niin kutsuttu MiCA, virtuaalivarojen markkinoita koskeva säädös, ja sikäläkin tätä on hyvä seurata ja talousvaliokunnan ja eduskunnan pysyä kärryillä näistä asioista. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 10 §:n muuttamisesta sekä veropohjan rapautumisen ja voitonsiirron estämiseksi verosopimuksiin toteuttavista toimenpiteistä tehdyn monenvälisen yleissopimuksen 9 artiklaan tehdyn varauman peruuttamisesta ja ilmoitusten antamisesta

Hallituksen esitys HE 279/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 165/2020 vp.) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 272/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.59 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Vankien tupakoinnin rajoittamista koskeva hallituksen esitys saapui ensimmäisen kerran eduskuntaan vuonna 2020, ja lähtökohtana silloin oli tupakoinnin täyskielto suljetuissa vankiloissa. Täyskiellon mahdollisuus kuitenkin torpattiin perustuslakivaliokunnassa sen perusoikeuksiin liittyvien ongelmien vuoksi. Jo vuonna 2020 vasemmisto nosti esiin perusteltuja huolia vankien itsemääräämisoikeuteen liittyen. Tämän vuoksi olen iloinen siitä, ettei esitetty tupakoinnin rajoittaminen merkitse enää täyskieltoa suljetun vankilan vangeille.

Itsemääräämisoikeuteen liittyvistä huolista riippumatta niin alkuperäisen kuin nyt käsittelyssä olevan esityksen tavoite on erittäin tärkeä. Julkisella vallalla on yksiselitteisesti perustuslaillinen velvollisuus edistää väestön terveyttä. Tupakointi aiheuttaa vakavia terveyshaittoja niin tupakoitsijalle itselleen kuin muille tupakansavulle altistuville. Esitys on myös linjassa sen kanssa, että meillä on muuallakin yhteiskunnassa käytössä yleinen tupakointikielto, joka myös kieltää sisällä tapahtuvan tupakoinnin silloin, kun tilat ovat esimerkiksi yleisön, työntekijän tai asiakkaiden käytettävissä.

Arvoisa puhemies! Tiedämme, että vangit kärsivät muuta väestöä yleisemmin mielen-terveys- ja päihdeongelmista, minkä lisäksi heillä on taustallaan usein ylisukupolvista huono-osaisuutta sekä negatiivisia viranomaiskokemuksia. Tupakointi on monien vankien näkökulmasta se pienin paha, ja muiden käynnissä olevien suurien elämänmuutosten vuoksi tupakointi voi tarjota turvaa ja helpotusta joillekin yksilöille.

Olen iloinen siitä, että esityksessä ehdotetaan, että lainsäädäntöön lisätään säännös vankien oikeudesta saada lääketieteellisten tarpeiden mukaista tukea tupakoinnista vieroittautumisessa. Tämänkaltaiset keinot tukevat vangin muutosta ja riippuvuudesta irti pääsemistä. Toivon, että fyysisen tuen lisäksi psyykkisen tuen järjestämisestä huolehditaan riittäväällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Minulla on muutamia huolia liittyen vankien tupakoinnin tosiasialliseen järjestämiseen. Täyskiellon poistumisesta huolimatta esitys tarkoittaa käytännössä sitä, että suljetuissa vankiloissa mahdollisuus tupakoida on jo valmiiksi muuta yhteiskuntaa rajoitetumpi. Suljetussa laitoksessa vangit pääsevät tupakoimaan vain muutamia kertoja päivässä, sillä vähimmäistaso on asetettu ulkoilun yhteyteen. Olen huolissani erityisesti siitä, että etenkin suljetuissa vankiloissa on ollut jo pitemmän aikaa vartijoiden suhteen vakava henkilöstöpula. Ulkoilujen järjestäminen ja niiden valvonta ovat riippuvaisia vartijoiden määrästä. Henkilöstöpulan vuoksi vähimmäistaso voi jäädä tietyissä vankiloissa vain lainsäädännössä asetuksen edellyttämäksi, jota ei tosiasiassa saavuteta. Henkilöstöpulaan liittyvät ongelmat liittyvät toisaalta laajemminkin vankien oikeuksien toteutumiseen, ja asiaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota myös työntekijöiden jaksamisen näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Julkiselle vallalle asetettujen tehtävien vuoksi lakiesitys on mielestäni erittäin kannatettava. Vankien itsemääräämisoikeuden toteutumisen näkökulmasta täyskiellon poistaminen suljettujen vankiloiden kohdalla on perusteltua ja siinä mielessä tärkeä. Mielestäni meillä on nyt käsillä versio, joka turvaa entiseen verrattuna paremmin vankien itsemääräämisoikeutta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

19.03 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hännisen puheenvuoroihin nähdessä en tiedä, onko minulla eri esitys, koska tässä hallituksen esityksessä 165/2020 on kohta, jossa sanotaan, että ”tupakointi suljetuissa vankiloissa ehdotetaan kiellettäväksi kokonaan”. Lisäksi sanotaan, että ”avolaitoksissa tupakointi sallittaisiin edelleen ulkotiloissa”. Tuntuu mielestäni aivan käsittämättömältä ja järjettömältä, että tänne on ylipäättänsä tuotu tällainen lainsäädäntö samanaikaisesti, kun hallituspuolueissa on mukana puolueita, jotka haluaisivat laillistaa kannabiksen. Tämä on aivan käsittämätöntä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 273/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 127/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 29/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimi- ja oikeusvaliokunnan mietintö StVM 29/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 141/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsätalouden määräaikaista kannustejärjestelmästä ja kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 29 a ja 48 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2022 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 18/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 167/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 93/2020 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 19/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 163/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2022 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 29/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 88/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 228/2022 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 17/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 228/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2022 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 18/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 230/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2022 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 24/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 24/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

19.08 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 172/2022, ja esittelen lyhyesti mietinnön, jossa on kyse kilpailulain muuttamisesta. Tämä on ihan merkittävä ja tärkeä esitys Suomen kilpailulainsäädännön vahvistamiseksi.

Esityksen taustalla on Suomen markkinoilla tapahtunut keskittymiskehitys erityisesti sellaisilla toimialoilla ja yrityksissä, jotka eivät liikevaihdolla mitattuna tule kilpailulain yrityskauppavalvonnan piiriin. Muutoksen johdosta Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkittaviksi tulisivat jatkossa yrityskaupat, joissa yhteenlaskettu Suomesta kertynyt liikevaihto ylittäisi 100 miljoonaa euroa ja vähintään kahden osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittäisi kummankin osalta 10 miljoonaa euroa nykyisen 20 miljoonan euron asemasta. Osapuolten yhteenlasketun liikevaihdon osalta ilmoituskynnys määräytyisi jatkossa Suomesta kertyvän liikevaihdon perusteella nykyisen maailmanlaajuisen 350 miljoonan euron liikevaihdon sijasta. Ilmoituskynnyksellä olisi siten vahvempi yhteys suomalaisiin markkinoihin ja yrityskauppojen puuttumiskynnykseen, joka liittyy kaupan haitallisiin vaikutuksiin Suomessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällä muutoksella voitaisiin ehkäistä 4,2—5,6 kilpailulle haitallista kauppaa vuosittain, mikä johtaisi arviolta 50—57 miljoonan euron kuluttajahyötyihin. Toisaalta on arvioitu, että uusista yrityskauppailmoituksista aiheutuu yrityskaupan osapuolille hallinnollista taakkaa ja lisäkustannuksia noin 5—10 miljoonan euron verran vuosittain. Talousvaliokunta toteaa, että uudistuksen yrityksille aiheuttamat kustannukset ovat merkittäviä, minkä vuoksi yrityskauppojen ilmoituskynnystä ei saa asettaa myöskään tarpeettoman alhaiselle tasolle. Tällä lainsäädäntömuutoksella kuitenkin

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Suomen yrityskauppalainsäädäntö ja -valvonta ja puuttumisen kynnykset tulevat nyt lähemmäksi muiden Pohjoismaiden ja myöskin monien EU-verrokkimaiden tasoa, ja pidämme tätä esitystä perusteltuna.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota sekä hallituksen esityksessä että useissa asiantuntijalausunnoissa todettuun seikkaan, että yrityskauppailmoitusten määrän lisääntymisen seurauksena Kilpailu- ja kuluttajaviraston työmäärä kasvaa. Vuoden 2023 talousarvioon on tämän vuoksi esitetty 300 000 euron eli viiden henkilötövuoden lisäystä yrityskauppailmoitusten käsittelyä varten. Valiokunta katsoo, että yrityskauppavalvonnan riittävät resurssit tulee turvata hallituksen esityksen mukaisesti. Markkinaoikeus on lisäksi tähdentänyt, että ehdotuksella on vaikutuksia myös sen työmäärään ja resurssitarpeisiin.

Yrityskauppavalvontaa koskevat kilpailulaissa asetetut tiukat käsittelyajat. Hallituksen esityksessä on todettu, että ehdotuksella ei ole vaikutusta yrityskauppojen arviointitapaan, puuttumiskynnykseen, viranomaisen näyttötaakkaan tai käsittelymääraikoihin. Talousvaliokunta toteaa, että sekä yrityskauppavalvonnan tehokkuuden että yritysten oikeusturvan näkökulmasta on erittäin tärkeää, että yrityskauppailmoitusten lisääntyminen ei vaikuta heikentävästi tutkinnan laatuun tai käsittelyaikoihin. Valiokunta toteaa, että muutos ei myöskään saa merkitä sitä, että resursseja siirretään muusta kilpailuvalvonnasta yrityskauppavalvontaan. Talousvaliokunta katsoo, että kilpailuvalvonta on kaikkiaan kokonaisuus, jonka yksi tärkeä osa-alue on yrityskauppavalvonta. Tehokas valvonta pitää varmistaa myös muilla kilpailuvalvonnan osa-alueilla, kuten kilpailuneutraaliteetin toteutumisessa julkisen ja yksityisen sektorin välillä.

Valiokunta pitää myöskin hyvin tärkeänä, että tämän muutoksen vaikutuksia seurataan jälkikäteen.

Tästä esityksestä jäi pois lausuntokierroksellakin esillä ollut ja lainvalmistelun eri vaiheissa esillä ollut kilpailuviranomaisen mahdollisuus puuttua myös muihin kuin ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluviin yrityskauppoihin. Mietinnössä kuitenkin toteamme, että tämä niin sanottu otto-oikeus olisi, vaikkakin lisännyt lain joustavuutta, toisaalta myöskin saattanut vaikuttaa ennakoitavuuteen ja yritysten mahdollisuuksiin ennakoida omaa toimintaansa. Näin ollen tämä hallituksen harkinta, että tätä ei sisällytetty esitykseen, sai myöskin valiokunnan tuen.

Näillä lyhyillä alustuksilla totean, että talousvaliokunnan mietintö ja päätösehdotus on yksimielinen. Esitämme, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 172/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valmiuslain muuttamisesta annetun lain 88 ja 126 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 219/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2022 vp

Pöytäkirja PTK 129/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 219/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 223/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 5/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 5/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Mäenpää.

Keskustelu

19.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä kun Suomi on liittymässä Natoon, niin hyvin herkästi ihmiset ottavat yhteyttä ja kysyvät, että mitenkä siellä taas asevelvollisuuslakia on muutettu. Haluan nyt vaan lyhyesti sanoa, jos tätä joku seuraa, että tämä liittyy asevelvollisiin ja heidän terveystarkastuksiinsa, jotka vain siirretään kunnan vastuulta hyvinvointialueiden vastuulle. Tämä ei ole mitään muuta eikä aiheuta mitään.

Sen verran voin vielä sanoa, että jos jatkossa käy niin, että naiset liitetään tavallansa kutsuntojen osaksi, niin silloin varmaan hyvinvointialueille tulee huomattavasti enemmän tarkastettavaa ja tämä saattaa myös rasittaa terveydenhuoltoa.

Tässä lyhyesti.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 223/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

25. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 25.11.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen